

ΝΕΑ ΠΝΟΗ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΝΕΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Α. ΒΕΝΕΤΟΣ	Τ'άνθισμένο περιβόλι
Λ. ΡΗΓΑΣ	Ένας ύμνος που δέν γράφτηκε
ΑΒΡ. ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ	Αντώνης Γιαλούρης
Κ. ΣΚΑΡΙΜΠΑ	Δέξου με Μυροφόρα
ΦΡ. ΤΖΙΟΒΑΣ	Έξατμισμένη Άλγη
Π. ΜΩΡΑΪΤΗΣ	Τρελλός ;
Ι. ΓΚΟΦΣΤΕΤΕΡ	Η εξομολόγηση του Σατανά στο Χριστό

Ο ΜΗΝΑΣ : ΒΑΣ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ: Η τέχνη και το ένιαίο κράτος, Γ. ΔΑΜΟΡΗΣ : Νοοτροπία ξεπεσμού, Ν. Β. Τ. : Έπισημείωμα.— Η ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ: Γ. Β. : «Τά πρώτα Τραγούδια» του "Ολ. Περάνθη, Π ΣΠΑΝΔ.: «Άπλές Ψυχές» του "Αργη Κόρακα, «Πρόσωπα στο περιθώριο» του Σ. Χονδρόπουλου, «Ό Μαμμούθ» του Γ. Δενδρινού, «Άλέξανδρα» του Άντ. Βεννιέρη, Κ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ: «Η Φεγγαροντυμένη» του Β. Δεδούση, Π. ΣΠΑΝΔ.: «Τελευταία Κορίτσια στη Γη» της Μ. Δρόσου, Π. ΣΠΑΝΔ.: «Κ. Μιχαηλίδης» του Γ. Βαλέτα, «Ό Σολωμός και οί Φαναριώτες» του Γ. Βαλέτα, «Ό πεσιμισμός του Λεοπάρντι» της Μ. Έπτανησίας, Ν. Π. ΠΑΝΟΣ: «Η διδασκαλία του Χριστού» του Άγγ. Κασιγόνη, «Διαλέξεις περί τών κορυφαίων Κυπρίων φιλοσόφων και πεζογράφων» του συλλόγου «Κινύρας» Πάφου, Π. ΣΠΑΝΔ.: «Έπτανησιακά φιλολογικά» του Ν. Τωμαδάκη, «Ό Ιστορικός Άμβρόσιος Φραντζής» του Κ. Καλαντζή, «Ό πολιτισμός τών Έβραίων» του Ι. Καμπελή, Ν. Π. ΠΑΝΟΣ : «Κώστας Κρυστάλλης» του Γ. Κ. Κατσιμπαλή.—ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ.—ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ.

ΝΕΑ ΠΝΟΗ ΜΗΝΙΑΙΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΟΔΟΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΙΩΣΗΦ ΑΡΙΘ. 10 - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Έκδίδεται από ομάδα νέων τῆ ἐπιμελεία συντακτικῆς ἐπιτροπῆς ἐκ τῶν
 Ε. Χαρισιάδου, Β. καὶ Μ. Καλεῦρα.

Διευθυντής : ΝΙΚΟΣ Π. ΠΑΝΟΣ

Κεντρικὴ πώλησις : Α. Ν. ΣΥΡΟΠΟΥΛΟΣ, Τιμισκῆ 77, Θεσσαλονικὴ
 ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΔΡΑΧΜΑΙ 6

ΑΠΟ ΤΟ ΜΕΤΑΠΡΟΣΕΧΕΣ :

ΛΕΩΝΙΔΑ ΡΗΓΑ
 ΞΕΝΥΧΤΙΑ ΣΤΗΝ ΑΥΛΗ ΤΗΣ ΚΥΡ' ΑΝΝΕΖΑΣ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ
Α. Ν. ΣΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΤΣΙΜΙΣΚΗ 77 - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Βιβλία διδακτικά Δημοτικῆς, Μέσης καὶ Ἀνωτέρων Σπουδῶν
 — Μεταφράσεις — Παιδαγωγικά — Βιβλία Σχολικῶν Βιβλιοθη-
 κῶν — Σχολικά ἔντυπα — Χάρται — Λεξικά — Ἰχνογραφαί —
 Καλλιγραφίαι — Γραφικὴ ὕλη κτλ.

ΔΙΕΘΝΗ ΧΡΥΣΑ ΒΡΑΒΕΙΑ
ΟΒ/ΗΚΙΕ - ΠΙΚΑΙΕ - ΛΟΠΙΛΟΥ - ΒΑΛΟΥΚΑΙ - ΒΡΥΞΕΛΛΕ - Π

Προτιμᾶτε
 τὸν
 ἀσυναγώνιστο

ΚΑΦΕ
ΛΟΥΜΙΔΗ

Α. ΛΟΥΜΙΔΗΣ & ΣΙΑ

ΝΕΑ ΠΝΟΗ

ΙΔΡΥΘΗΚΕ ΤΟ 1932	ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ	ΤΕΥΧΟΣ 14
ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ	ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1937	

Τ'ΑΝΘΙΣΜΕΝΟ ΠΕΡΙΒΟΛΙ...

Τ'άνθισμένο περιβόλι
 κεῖ κοντὰ στὴν ἄμμουδιὰ
 πῶς τὸ ξαναφέρνει ὁ νοῦς μου
 μὲ τ' ἀγιόκλημά του,
 ποὺ ζευγάρια κελαΐδουσαν
 τὰ σπουργίτια στὰ κλαδιὰ
 καὶ χυνόταν στὴν καρδιὰ
 τὸ βαθὺ ἄρωμά του.

Στοῦ μεσημεριοῦ τὴ λαύρα
 κάτ' ἀπὸ τὴ μυγδαλιὰ
 ἔχτιζα χρυσὰ παλάτια
 στὴ δροσιὰ τοῦ ἴπάτη
 κι' ἀπ' τὸ πέλαγο οἱ ψαράδες
 πλώριζαν ἀκρογιαλιὰ
 μ' ἀνεμότρατα παληὰ
 ψαρικά γιομάτη.

Κι' ἓνα ξύλινο μπαλκόνι
 πῶς καὶ τώρα λαχταρῶ
 ποὺ ἦταν μὲ κισσὸ ζωσμένο
 κι' ἔλαμπαν δυὸ μάτια
 κι' ἔταξίδευσαν σὲ κόσμους
 μακρυνοὺς ἓναν καιρὸ
 κάτ' ἀπὸ ψηλὸ δεντρὸ
 χτίζοντας παλάτια.

ΑΝΤ. ΒΕΝΕΤΟΣ

ΕΝΑΣ ΥΜΝΟΣ ΠΟΥ ΔΕΝ ΓΡΑΦΤΗΚΕ

Λένε, πώς ο άνθρωπος που βγαίνει ύστερα από πολλά χρόνια απ' τη φυλακή αντικρύζει τον κόσμο σαν μικρό παιδί που μεγάλωσε ξαφνικά. 'Η ίδια δειλία, ή ίδια άδεισιότητα, ή ίδια συγκίνηση για το πιο ελάχιστο πράγμα. Ξεχωριστός όμως είναι ο τρόπος που αντικρύζει τη γυναίκα. Βέβαια σ' αυτό το κεφάλαιο δεν μπορεί να τον παραβάλει κανείς απλά απλά μ' ένα παιδί, γιατί ένα παιδί έχει έντελως αλλιώςτική ιδιοσυγκρασία. Είναι ένα παιδί και άντρας μαζί κι' ακόμα καλύτερα είναι άνθρωπος με άντρικά συναισθήματα αντικρουσμένα με παιδικό τρόπο.

Αυτά, που τ'α είχα διαβάσει πριν από καιρό σε μι'α κριτική βιογραφία του Ντοστογιέφσκυ, μου έρθανε στο νου τουτες τις μέρες καθώς παράδερνα μονάχος σε κάποιαν απόμερη άκρογιαλιά. Γύρω μου θάλασσα, ούρανός κι' ή έρημη ως πέρα άκρογιαλιά με τους όρμίσκους της και τους μικρούς κάβους. "Όλα μαζί μπορεί ένα τίποτα. "Όπως θάχανε πάει πολλοί στο ίδιο μέρος, θάχανε σταθεί στην άκρη του βράχου, που στάθηκα κι' έγώ, θά δέχτηκαν το χάδι της πνοής του θαλασσινού άέρα, θάκουσαν το φλοΐσβο του νερού και θά γύρισαν πίσω με την απόλυτη βεβαιότητα, πώς είδανε ένα άκόμη άκροθαλάσσι απ' τ'α πολλά πούχανε δει. Κι' ένα άκροθαλάσσι δεν είναι τίποτα! Σταματάει ή στεριά κι' αρχίζει ή θάλασσα κατά βάθος!

"Ετσι μπορούσα νάχα πάει κι' έγώ πολλές φορές στο ίδιο μέρος από παιδί (δεν είχα πάει όμως), να πετάξω βοτσαλάκια στη θάλασσα, να κολυμπήσω, να κάνω—μεγαλύτερος—λίγο περίπατο με τη βάρκα και να φύγω. "Ένα κομμάτι άκρογιαλιά δεν είναι για τίποτα περισσότερο. Τρυγας με τον τρόπο που μπορείς όποια χαρά μπορεί να σου προσφέρει κι' όταν τη χορτάσεις, σηκώνεσαι, φεύγεις και μπερδεύεις μες στο μυαλό σου την εικόνα του.

Προχτές όμως αλλιώς αντίκρυζα τ' άκρογιαλί. Μπορούσα να παραλληλίσω τον έαυτό μου με τον φυλακισμένο, που μόλις βγήκε. Για το νησιώτη δε θάχε καμιά σημασία ή στιγμή αυτή. 'Η όμορφα της άκροθαλασσιάς έχει χάσει τη γοητεία της γι' αυτόν, γιατί τη ζει καθημερινά. Μπορεί νάχει διαμορφώσει το χαρακτη-

ρά του κι' αν το γύρω τοπειο είναι συχνότερα γαλήνιο, να τον μέριψε, κι' αν τρικυμισμένο, να τον άγριψε. "Όστόσο σ' όποιαδήποτε στιγμή δεν του φέρνει συγκίνηση τ' αντίκρουμά του. Πρέπει νάναι ξεχωριστές οι ώρες. "Ο άνθρωπος όμως της μεγαλούπολης, που ξέφυγε απ' αυτή για λίγες μέρες ή για λίγες ώρες και στάθηκε στη σχεδόν άσήμαντη άκροθαλασσιά, αλλά άσυνήθιστη για την έρημιά της, θά τις υπογράμμισε αυτές τις στιγμές της ζωής του σαν κάτι τι έξαιρετικότερο. Για τον άνθρωπο που ζει πλάι στη φύση, δεν είναι παρά ένα κομμάτι Γης. Για τον άνθρωπο της πόλης είναι ή ίδια ή "Όμορφα της Φύσης, ή αιώνια σε μι'α απ' τις άπειρες στιγμές της, σε μι'α απ' τις άπειρες ποικιλίες της κι' έναλλαγές της.

Βέβαια, πρέπει να ζήσει κανείς χρόνια μες στην πόλη για να βλέπει έτσι τα πράγματα. Να χάσουν γι' αυτόν οι έννοιες την αρχική τους σημασία κι' ούρανός νάναι εκείνο το στενό κομμάτι του γαλανού που προφταίνει να δει ανάμεσα σε δυο ψηλούς τοίχους. Τότε και στο πιο περιφρονημένο κομμάτι της άκρογιαλιάς βλέπεις τη Φύση, όπως κι' ο πρωτόβγαλτος απ' τη φυλακή, εκεί που ο λεύτερος άστος βλέπει μι'α συνειθισμένη γυναίκα, αυτός αντικρύζει την αιώνια γυναικεία όμορφα σε μι'α απ' τις άπειρες ποικιλίες της. Την "Όμορφα, που οι άρχαιοι έκαναν θεά και την είπαν "Αφροδίτη.

"Ετσι, όταν σταθείς στο μικρό σου κάβο, μόνος ανάμεσα στη φύση, όταν σε ποτίσει το τοπειο με τη γαλήνη του και γελάσει το σκυθρωπό πρόσωπό σου, ή άφελής χαρά που σε πλημμυρίζει ζητάει μι'α διέξοδο και θάθελες με κάποιον τρόπο να την έκφράσεις. "Αλλά σε σταματάει μι'α σκέψη: "Όχι, πώς τα φτερά σου είναι κοντά. Σε σταματάει, ή ιδέα ενός αριθμού: Πόσοι πέρασαν πριν από σένα, θαύμασαν κι' ύμνησαν! "Η Φύση, υπερήφανη έταΐρα, βέβαια, ποτέ της δεν έδειξε πώς άλλαξε για μι'α στιγμή—σ' εκείνη τη γωνιά—τον παλμό της, τάχα να λέμε πώς έδειξε κάποια μικρή προσοχή!.. "Αδικα άπαγγέλλει, τραγουδάει ή... ζωγραφίζει ο μικροσκοπικός έραστής την άγάπη του! Κι' αν μπορούσες να χαρείς τάχα έσύ τη δημιουργία σου; Δε διάβασα, βέβαια, πολύ. Μ' απ' όσα διάβασα πόσο λίγα είν' εκείνα, που έκαναν ήχο τον ψίθυρο των δέντρων και το σούσουρο της θάλασσας!

ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΡΗΓΑΣ

ΑΝΤΩΝΗΣ ΓΙΑΛΟΥΡΗΣ

Μιλώντας κανείς για την πνευματική ιστορία της Πόλης, το πρώτο όνομα που θυμάται πάντα, είναι τοῦ Ἀντώνη Γιαλούρη. Ὁλόϊδια ὅπως συμβαίνει καὶ μετὸν Καβάφη γιὰ τὴν Ἀλεξάνδρεια ἢ τὸν Ἀλιθέρη καὶ τὸν Νίκο Νικολαΐδη γιὰ τὴν Κύπρο. Τ' ὄνομά τους γιομίζει τὸ κεφάλαιο «Πνευματικὴ Ζωὴ» τῆς ἱστορίας τοῦ τόπου τους, κι' αὐτοὺς ἔχουμε πάντα μπρὸς στὰ μάτια μας κάθε πού θ' ἀναφέρουμε κάτι γιὰ κεῖ κάτω.

Ὁ Ἀντώνης Γιαλούρης, ὁ «Δάσκαλος», ὅπως τὸν ξέρουν ὅλοι οἱ πολῖτες, εἶναι ἀπὸ τοὺς λογοτέχνες ἐκείνους, πού δένουν στενά τ' ὄνομά τους μετὸν τόπο τους, πού ἀγκαλιάζουν στὸ ἔργο τους σφιχτὰ τὰ ἰδανικά καὶ τίς συγκινήσεις του. Εἶναι ἀπὸ τοὺς πνευματικούς ἐκείνους ἀνθρώπους, πού θέτουν γιὰ προορισμό τους τὴν μ' ὅποιονδήποτε δυνατό τρόπο, πνευματικὴ καλλιέργεια τῆς πατρίδας τους καὶ τὴν ὑποστήριξη κι' ἀγάπη, κάθε ἀνώτερης πνευματικῆς ἐκδήλωσης, εἴτε ὁμαδικῆς, εἴτε ἀτομικῆς, πού νᾶχει σχέση μετὰ τὰ ἱερά ἐκεῖνα χῶματα, πού γνώρισαν κι' ἀγάπησαν ὅσο καὶ τὸν ἴδιον ἑαυτό τους. Δὲν ξαίρω, ἐγὼ τοῦλάχιστον, ἄλλον πολίτη λογοτέχνη πού νᾶχει τόσο ζωντανὰ κλείσει, μέσα στὸ ἔργο του τὴν ἴδια τὴν Πόλη, τίς πίκρες καὶ τίς χαρές της, τὰ ἰδανικά καὶ τοὺς στοχασμούς της. Ὁ Γιαλούρης εἶναι ἡ Πόλη ὀλάκερη καὶ ξαίρω καλὰ πόσον ὑποφέρει πού, ἀναγκασμένος τώρα νὰ ζεῖ μακρὰ της, δὲν μπορεῖ κάθε πού θέλει, νὰ χαίρεται τὰ μουντὰ νερά τοῦ Κεράτειου ἢ τὰ μισοφαγωμένα ἀπ' τοὺς καιροὺς βυζαντινὰ ἀπομεινάρια της.

Γεννήθηκε στὸ Φανάρι, στὰ 1876 κι' εἶναι ἔτσι ὁ στερνὸς ἐκπρόσωπος τῆς φημισμένης ἐκείνης φαναριώτικης παράδοσης. Τελειόφοιτος τοῦ γυμνασίου ἀκόμα, ὅπως μᾶς διηγιέται ὁ ἴδιος¹, ἄρ-

1. Ἀντώνη Γιαλούρη : «Ἀλεξάνδρα Παπαδοπούλου». Κριτικὴ μελέτη. Ἔκδοση «Φιλολογικῆς Πρωτοχρονιάς», Πόλη 1932.

χεψε νὰ γράφει στίχους πού πρωτοδημοσίευσε στὴ «Φιλολογικὴ Ἠχώ» τὴν ὁποίαν ἔβγαζαν τότε στὴν Πόλη, ὁ Ι. Γρυπάρης μετὸν Ἀλεξάνδρα Παπαδοπούλου. Μετὸν πρώτη τούτη ἐμφάνιση στὰ γράμματα, κέρδισε τὴ συμπάθεια καὶ τὴν ἐκτίμηση τοῦ μεγάλου μας ποιητῆ καὶ τῆς πρώτης ἑλληνίδας διηγηματογράφου, κι' ἀργότερα, φοιτητῆς στὴ Νομικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, συνεργάσθηκε στενότερα μαζί τους, καὶ μ' ἄλλους ἄξιους πολῖτες λογοτέχνες στὴ συνέχιση τοῦ πολιτικοῦ περιοδικοῦ τοῦ δημοτικοῦ κηρύγματος. Μετὸν συνεργάτες τοὺς διαλεχτότερους πολῖτες λογοτέχνες, τὸν γιατρό Ν. Βασιλειάδη, τὸν Φῶτη Φωτιάδη κι' ἄλλους ἄξιους ἐργάτες τῆς πέννας, πρωτοστάτησε στὸ ξάπλωμα τῆς δημοτικῆς στὴ συντηριτικὰ καὶ βασανιζόμενη ἀπὸ τὸν φαναριώτικο λογιότατισμό Πόλη. Μετὰ διαλέξεις καὶ ἄρθρα του, σ' ἐφημερίδες καὶ περιοδικὰ, κήρυξε ἔνθερμα κι' ἐνθουσιώδικα τὸ ψυχαρικό εὐαγγέλιο, σὲ βαθμὸ νὰ θεωρεῖται «πατριδοκάπηλος» καὶ «μητραλοίας» ἀπὸ τοὺς σοφοὺς Δασκάλους τοῦ «Φιλολογικοῦ Συλλόγου» τῆς Πόλης καὶ τοὺς συντηριτικούς ἱερωμένους τοῦ Φαναριοῦ. Μιὰ μελέτη του γιὰ τὸ «Γλωσσικὸ Ζήτημα», δημοσιευμένη στὸ Δελτίο τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Ὁμίλου τῆς Ἀθήνας, στὰ 1914, δείχνει πόσο βαθειὰ εἶχεν ἀφομοιώσει τὴ γλωσσικὴ μας μεταρρύθμιση καὶ πόσο πειστικὰ ὑποστήριζε τὴν ἀλήθεια καὶ τὴν ὁμορφιά της. Κι' ὅταν πιά ἡ δημοτικὴ μας εἶχεν ἀγκαλιάσει ὅλους τοὺς νέους τῆς Πόλης καὶ πλῆθος ἀπὸ τοὺς παληοὺς, χαίροντας γιὰ τ' ἀποτελέσματα τοῦ ἀγῶνα του, ἔστρεψεν ἄλλοῦ τὴν προσοχὴ καὶ τίς προσπάθειές του. Μετὰ σειρά ὁμιλίες καὶ κριτικὰ τοῦ ἄρθρου, στὸν ἀξέχαστο «Λόγο» τοῦ Γιάννη Χαλκούση, στὸν «Διώνυσο», τὰ «Χρονικά» καὶ τοὺς «Παπύρους», βάλθηκε νὰ γνωρίσει τὴ νεοελληνικὴ λογοτεχνία στοὺς συντοπίτες του. Βαθὺς καὶ στοχαστικὸς μελετητῆς, ὅσο καὶ ἀσύγκριτος δημιουργὸς, δημοσίευσε σειρά στίχους, διηγήματα, νουβέλλες καὶ μυθιστορήματα.

Τὰ ποιήματά του, μαζεμένα σὲ τόμο, στὰ 1912, μετὸν τίτλο «Βραδυνὰ Τραγούδια» καὶ μετὰ ψευδώνυμο «Ἀκροθαλασσίτης» στέκουν ἀπὸ τὰ καλλίτερα κομμάτια τῆς ποίησής μας. Μὰ κύρια, τὸ ἔργο τοῦ Γιαλούρη, εἶναι τὸ πεζογραφικό. Αὐτὸ πού μέσα του ἔκλεισε τὴν Πόλην ὀλάκερη, κι' ἄφησε σὲ μᾶς τοὺς κατοπινοὺς του πολῖτες, κομμάτια πού πάντα θὰ στέκουν γιὰ τὰ καλλίτερα τῆς πολιτικῆς λογοτεχνικῆς παραγωγῆς κι' ἄξια δείγματα λυρισμοῦ, μυστικοπάθειας κι' ἀγνότητος.

Τὰ πρῶτα τρία βιβλία του², τυπωμένα καὶ τὰ τρία στὴν Πόλη, ὅσο βέβαια κι' ἂν μὲ τὸν βαθὺ λυρισμὸ καὶ τὸν ρομαντισμὸ τους τὸν πηγαῖο, δὲν ἱκανοποιοῦν ὀλότελα τὸν σημερινὸν ἀναγνώστη, δείχνουν ὡστόσο ἕναν ἄνθρωπο ποὺ ξαίρει νὰ μεταχειρίζεται ὅπως θέλει τὶς λέξεις καὶ τὶς φράσεις καὶ γνωρίζει πλέρια νὰ δημιουργεῖ ἀνθρώπινες ψυχές, γιομάτες ἀγνὸ λυρισμὸ κι' αἰσθήματα ἀνώτερα. Πρωταρχικὸ σημεῖο καὶ στὰ τρία τοῦ βιβλίου, εἶναι ὁ ἀποτυχημένος ἢ ἀνικανοποίητος ἢ κι' ἀνεκπλήρωτος ἔρωτας. Στὸ βάθος, τόσο ὁ Διαμάντης τῆς «Ἴσκιωμένης ἀγάπης» (Φύλλα τῆς Λεύκας) ὅσο κι' ὁ Εὐγένης τοῦ «Ζωῆς Ὀνειρα» ἢ κι' ὁ Θέμος Λάσκαρης τοῦ ὁμώνυμου μυθιστορήματος, ζοῦν κι' ὑποφέρουν τὸ ἴδιο, ἀπὸ μιὰν ἀγάπη, πότε ἀδύναμη νὰ ἐκπληρωθεῖ, πότε ἀνικανοποίητη καὶ πότε τυραννισμένη. Ἡ φυγὴ τοῦ Διαμάντη, ἢ ξενιτιά τοῦ Εὐγένη κι' ἢ αὐτοκτονία τοῦ Λάσκαρη, δείχνουν τὴν ἴδια ἀπελπισία τοῦ τσακισμένου κάτω ἀπὸ τὸν ἀποτυχημένο κι' ἄτυχον ἔρωτα. Ὡστόσο, παρ' ὅλο τὸ κουραστικὸ ρομαντισμὸ τους καὶ τὰ τρία αὐτὰ βιβλία, κλείνουν σελίδες ἐξαιρετικὰ συγκινητικῆς κι' ἀξιοζήλευτες. Ὁ Γιαλούρης δείχνεται σ' αὐτὰ μαέστρος στὴν περιγραφή τῶν αἰσθημάτων. Μᾶς ζωντανεῖ καταπληκτικὰ τὴν ψυχικὴ ἀγανάκτηση ποὺ τυραννᾷ τὸν ἥρωα τῆς «Ἴσκιωμένης ἀγάπης», τὶς μεταπτώσεις τοῦ Εὐγένη καὶ τὴν αὐτοκτονία τοῦ Λάσκαρη.

Ἡ ἀγάπη τοῦ Γιαλούρη γιὰ τὴν Πόλη εἶναι φανερὴ τόσο στὰ προαναφερμένα ἔργα ὅσο καὶ στὰ διάφορα διηγήματά του, τὰ δημοσιευμένα ἐν τῷ μεταξύ, σὲ διάφορα περιοδικά. Ὅλα ἔχουν γιὰ θέμα τους, κάτι ἀπὸ τὴ Πόλη, ὅλων οἱ ἥρωες εἶναι πολῖτες, ὅλα πέρνουν χώρα πότε στὸ Φανάρι, πότε στὸ Βόσπορο καὶ στὰ περὶχωρα τῆς Πόλης. Εἶναι ὁ μοναδικὸς Ἕλληνας λογοτέχνης—ἂν ἐξαιρέσουμε τὸν Ἄρχη Κόβα ποὺ στὰ ἔργα του τ' ἀγνὰ καὶ παρθενικὰ κλείνεται τὸ Φανάρι κι' ἢ κοινωνία του— ποῦ γραφε καθαρὸ πολιτικὸ μυθιστόρημα.

Ἡ μικροασιατικὴ καταστροφὴ κι' ἢ διαρροὴ τοῦ ἑλληνικοῦ στοιχείου ἀπὸ τὴν Ἀνατολή, τὸ δράμα τῆς προσφυγιάς ποὺ τόσο κAIRIA ἔπληξε ἰδιαίτερα ἐμᾶς τοὺς πολῖτες, εἶχε κι' αὐτὸ τὸν ἀντίκτυπό του στὸ ἔργο τοῦ «Δασκάλου» τῆς Πόλης. Πρόσφυγας κι'

2. Ἄντωνη Γιαλούρη : «Φύλλα τῆς Λεύκας (διηγήματα), Πόλη 1914.
«Ζωῆς Ὀνειρα» (μυθιστόρημα) Πόλη 1919.
«Θέμος Λάσκαρης (μυθιστόρημα) Πόλη 1921.

αὐτός, ὡς ἕνα βαθμὸ, ἔζησε τὴ δυστυχισμένη αὐτὴ φάση τῆς ἐθνικῆς μας ζωῆς καὶ μὲ σειρά διηγημάτων του, δημοσιευμένα σὲ περιοδικὰ τῆς Ἀθήνας καὶ στὰ ὠραιότατα «Νεοελληνικὰ Γράμματα» τῆς Κρήτης («Χριστούγεννα στὴ μαούνα», «Χορευτικὸ Τσάι», «Καφενεῖον Ξελογιάστρα», «Δυὸ γυναῖκες», «Στὴν πλώρη») ζωγράφησε τὴν τραγωδία ὅλων αὐτῶν ποὺ παρατώντας τὰ σπίτια καὶ τὸ βιὸς τους, ἦρθαν νὰ ζήσουν σ' ἄλλους τόπους, ξένοι κι' ἀγνωστοί, φτωχοί, κουρασμένοι καὶ πανικόβλητοι.

Μὲ τὴ σειρά τῶν διηγημάτων του, αὐτῶν, κι' ἄλλων παρμένων ἀπὸ τὴ ζωὴ τῆς φτωχολογιάς³, τὸ ἔργο τοῦ Ἄντωνη Γιαλούρη, σημειώνει τὸν πρῶτο του σταθμὸ γιὰ νὰ μᾶς δώσει ὑστερότερα τὴν ὀλοκληρωμένη του μορφή, στὰ βυζαντινὰ του πεζοτράγουδα⁴ καὶ μυθιστορήματα⁴. Βαθὺς μελετητῆς τῆς μεσαιωνικῆς μας ἱστορίας, κάτοχος τῆς ἰδιωτικῆς ζωῆς, σ' ὅλες τῆς τὶς λεπτομέρειες, τῶν βυζαντινῶν, δείχνεται πόσο καλὰ ξαίρει νὰ ἐκμεταλλεῖται τὸ παρθένο ἀκόμα γιὰ τὴ λογοτεχνία μας, κεφάλαιον αὐτό.

Οἱ «Ἐρημίτες» εἶναι μιὰ παθητικὴ ἱστορία, ποὺ ξετυλίγεται στὸ μαγευτικὸ μέσσα πλαίσιο τῆς Πόλης, μ' ὅλη τὴν ποίηση μιᾶς παλαιότερης γραφικῆς ἐποχῆς καὶ ποὺ φαίνεται νὰ μεθάει τὸν συγγραφέα, μὲ τὴν ὑποβλητικὴ τῆς νοσταλγία. Ὁ Βόσπορος, τὸ χλιοτραγουδημένο αὐτὸ φειδωτὸ κανάλι, βρίσκεται ἐκεῖ, φωτίζει ὅλη τὴ διήγηση, μὲ τὸ γοητευτικὸν ἀντικαθρέφτισμά του. Κι' οἱ ἥρωες, φαίνονται τόσο νὰ νοιώθουν τὴν ἐπίδραση τῆς ἀτμόσφαιράς του ποὺ ξεχειλίζουν ἀπὸ λυρισμὸ, στὴν κάθε μιὰ, καὶ τὴν παραμικρότερη, στιγμὴ τους. Ὅλο τὸ μυθιστόρημα, τὸ διαπνέει ἢ ἴδια παθητικὴ, λυρικὴ διάθεση, ποὺ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ἔχω σημειώσει. Ὁ τύπος τοῦ Δάσκαλου ζωγράφου, τοῦ Κυπριανοῦ, ἔχει μιὰ παράδοξη καὶ συμβολικὴ γιὰ τὸ ἔργο, ἐπιβλητικότητα. Ἀριστουργηματικῆς εἶναι οἱ συχνῆς περιγραφῆς τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου. Τὸ λυρικὸ στοιχεῖο, ἔχει σκορπισθεῖ ἀσύγκριτα μέσα στὸ ἔργο. Ὁ συγγραφέας φαίνεται συνεπαρμένος ἀπὸ τὴν ποίηση τῆς ἀτμόσφαιράς του. Καὶ δὲν ἔχει ἄδικο. Ἀκόμη ἢ ψυχὴ του φλο-

3. Ἄντωνη Γιαλούρη : «Σκίτσα ἀπὸ τὸ Βυζάντιο» (βυζαντινὰ πεζοτράγουδα), ἔκδοση «Φιλολογικῆς Πρωτοχρονιάς», Πόλη 1931.

4. Ἄντωνη Γιαλούρη : «Ἐρημίτες» (Φαναριώτικο μυθιστόρημα), Ἀθήνα 1930
«Χαίρε Πόλις τοῦ Παμβασιλέως» (Βυζαντινὸ μυθιστόρημα), Πειραιεὺς 1936.

γίγεται από την μελαγχολικήν ἀτμόσφαιρα τοῦ θέματός του. Καί εἶναι τούτη, ἀλήθεια, μιὰ ἐξαιρετική ἀσύγκριτη ὁμορφιά.

Τὸ «Χαῖρε Πόλις τοῦ Παμβασιλέως» πάλι, εἶναι παρμένο ἀπ' τὴν ἐποχὴ πού στο θρόνο τοῦ Βυζάντιου, καθόταν ὁ αὐτοκράτορας Μιχαήλ ὁ Α' ὁ Ραγκαβέ, ὁ ἄπραγος, ὁ καλόκαρδος κι' ἀσήμαντος αὐτός εἰκονολάτρης πού βασιλέψα ἀπὸ τὸ 811 ὡς τὸ 813. Εἶναι ἡ ἐποχὴ τῶν εἰκονομαχιῶν, μιὰ ἐποχὴ βάνουση, φουρτουνιασμένη πού τὴν ταραίζει περισσότερο ἡ παρουσία μπρὸς στίς πόρτες τῆς βασιλεύουσας, τοῦ φοβεροῦ Κρούμου, μὲ τὸ στρατό του. Καί πλέκεται μιὰ ἱστορία ἐρωτική μέσα σ' αὐτὸ τὸ πλαίσιο. Ἕνας εἰκονολάτρης πού ἀγαπᾷ μιὰ κόρη οἰκογενείας εἰκονομάχου. Ἄβυσσος ἀνάμεσά τους. Ἄδύνατη ἡ συγκατάθεση τοῦ πατέρα τῆς κόρης. Χίμαιρα ἡ ἔνωσή τους. Μπρὸς στὴν ἀπελπίσῃα τῆς ἡ κόρη κλείνεται σὲ μοναστήρι, αἰώνια ἀρραβωνιαστικά τοῦ Ἐσταυρωμένου Νυμφίου κι' ὁ νέος, ἀπλώνει θαρραλέα τὸ ἥρωϊκό του στῆθος, στὰ βέλη τῶν βαρβάρων, πάνω στίς ἐπάξεις τῶν κάστρων τῆς Πόλεως τοῦ Παμβασιλέως.

Μὲ τὸ ἔργο του αὐτό, ὁ Γιαλούρης δείχνεται δυνατὸς τεχνίτης τοῦ λόγου, μὲ γλωσσικά καὶ τεχνικά χαρίσματα πολλὰ. Ἐχει φτάσει τώρα στίς καλλιτέρες του στιγμές, ἡ ὠρίμανση τὸν κατέχει καὶ κάθε του σελίδα, φανερώνει τὸν φτασμένο δημιουργό. Ἡ πεζογραφία του ξαφνιάζει μὲ τίς ἔντονες καὶ στοχαστικές περιγραφές τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου, μὲ τὴν φανερὴ κι' ἀόρατη ποίηση τοῦ ἀντικειμένου πού περιγράφει. Ξαφνιάζει μαζὶ καὶ ὑποβάλλει. Ξαίρει τὴ σημασία τῆς ἀπλῆς φράσης, τῆς ἀστόχαστης πού ἔρχεται ἀβίαστη στὴν ἄκρη τῆς πέννας καὶ χύνεται στὸ χαρτί ἀγνή. Ἡ ἀτμόσφαιρά του εἶναι γιομάτη ἀπὸ βαθειὰ θρησκευτικὴ πίστη, κάτι πού ἴσως στὴν ἐποχὴ μας δὲ στέκει, μὰ γιὰ κείνους πού νοσταλγοῦν τὸ παλῆ καὶ δυσκολοεύρετο στοιχεῖο τοῦ μυστικισμοῦ καὶ τῆς λυρικῆς διάθεσης, ἀρέσει καὶ μαγεύει.

Παράλληλα μὲ τὸ μυθιστόρημα, ὁ Γιαλούρης καλλιέργησε καὶ τὴν κριτική. Ὅπως ἦταν φυσικό, μελέτησε καὶ πρόσεξε περισσότερο τοὺς φαναριώτες ποιητὲς καὶ λόγιους κι' ἀπὸ τὴ σειρά του «Στερνοὶ Φαναριώτες Λόγιοι» δημοσίευσε ὡς τώρα μιὰ μελέτη του γιὰ τὸν Βιζυηνό⁵ ἄλλη μιὰ γιὰ τὸν Ἡλία Τανταλίδη, καὶ μιὰ

5. Ἄντωνη Γιαλούρη: «Γεώργιος Βιζυηνός». Ὁ ἄνθρωπος καὶ τὸ ἔργο του» Περιοδικὸν «Ρυθμός» Πειραιεύς, Χρ. Β' Τεύχη 2, 3, 4, 5 καὶ χωριστὰ ἀνατύπωση στὰ 1936.

τρίτη γιὰ τὸν Σπαθάρη στὰ «Νεοελληνικά Γράμματα» τῆς Ἀθήνας.⁶ Στίς ἐργασίες του αὐτὲς φαίνεται ὁ βαθὺς καὶ στοχαστικὸς μελετητής, ὁ ἄνθρωπος πού μ' ἀπέραντην ἀγάπη σκύβει στὸ ἔργο ἑνὸς συνάνθρωπού του, τὸ ἐξετάζει, τὸ ἀναλύει, τὸ τοποθετεῖ. Ἡ μελέτη του γιὰ τὸν Βιζυηνό, συμβολὴ πολύτιμη γιὰ τὴ γραμματολογικὴ κατάταξη τοῦ μεγάλου διηγηματογράφου τῆς Πόλης, θεωρήθηκε γιὰ μιὰ ἀπὸ τίς καλλίτερες πού γράφτηκαν ὡς τώρα.

Ἄκουραστος κι' ἐργατικός, καταγίνεται μὲ κάθε εἶδος μελέτης πῶχει σχέσει μὲ τὴν Πόλη καὶ τὸν κόσμον της. Τὸν συγκινοῦν τὰ βυζαντινὰ ἐρίπεια ὅσο καὶ ἡ φαναριώτικη παράδοση. Δὲν ὑπάρχει ἔντυπο, ἐφημερίδα, περιοδικό, ἡμερολόγιο τῆς Πόλης, στὰ ὁποῖα νὰ μὴ συνεργάσθηκε ἢ νὰ μὴ συνεργάζεται ἀκόμα. Ἀπὸ τὴ «Φιλολογικὴ Ἠχώ» ὡς τὸν «Λόγον» κι' ἀπ' αὐτὸν ὡς τὴ «Φιλολογικὴ Πρωτοχρονιά» μου.

Ὁ Ἄντωνης Γιαλούρης εἶναι ἀπὸ τοὺς λίγους, τοὺς πολὺ λίγους ἀλλοίμονο, ἐκείνους λογοτέχνες πού διατηροῦν μέσα στὴν ψυχὴ τους τὴν ἀγνή καὶ ἱερὴ παράδοση τῆς τέχνης σὰν θρησκεία. Τὴ μυστικόπαθη προσήλωσιν στὸ ἀποκαλυπτικὸν ὄραμα. Καὶ ἀπόδειξη τρανὴ αὐτῆς τοῦ τῆς ὠραίας εἰλικρίνειας, εἶναι ἡ σιωπὴ του, ἡ σεμνὴ αὐτὴ καὶ ἀξιόπρεπη σιωπὴ πού τὸν κάνει ἄν καὶ παληότερο καὶ ἀξιώτερο ἀπὸ πολλοὺς γνωστοὺς λογοτέχνες μας, νὰ στέκεται μακριὰ ἀπὸ τὸν θόρυβο, πιστὸς στὴν θρησκεία του, μὲ τὴν μυστικόπαθη καὶ ὑποβλητικὴν ἀφοσίωσιν τοῦ ἀσκητῆ. Ἕνας «ἐρημίτης», δηλαδή, πού ὡστόσο ζεῖ ἀνάμεσά μας. Ἕνας ἐγκόσμιος ἀναχωρητής, ὅπως τὸν ἀποκάλεσαν κάποτε.

Ὅμως γιὰ μᾶς τοὺς πολῖτες, γιὰ μᾶς, τὰ πνευματικὰ παιδιὰ του, πιότερο ἀπ' ὅλα, στέκει ὁ μέγας κι' ἀγνὸς Δάσκαλος πού κάτω ἀπὸ τίς σοφὲς καὶ φωτισμένες ὁδηγίες του, μπήκαμε στὸν ὠραῖο κι' ἀνθόσπαρτο δρόμον τῆς Τέχνης.

ΑΒΡ. Ν. ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ

6. Ἄντωνη Γιαλούρη: «Στερνοὶ Φαναριώτες Λόγιοι: Ἡλία Τανταλίδης» «Νεοελληνικά Γράμματα» Ἀθηνῶν, περίοδος Α' τεύχος 40 καὶ 41
«Στερνοὶ Φαναριώτες Λόγιοι: Ἀνδρέας Σπαθάρης», «Νεοελληνικά Γράμματα» περίοδος Β' τεύχος 10.

ΔΕΞΟΥ ΜΕ ΜΥΡΟΦΟΡΑ

Θᾶναι αὐγὴ δροσερή, θᾶναι βράδῳ θλιμμένο
Θᾶναι ἄνοιξι ἄραγε, ἢ χινόπωρ' ὠχρό ;
ὅ,τι νᾶναι καλόδεχτη, μὲ χαρὰ τὴν προσμένω
τὴ στιγμὴ ποῦ θεὸς νᾶρθω, Λυτρωτὴ, νὰ Σ' εὐρῶ.

Στὸν ἀτέρμοιο δρόμο της, ταξειδιώτισσα πρᾶη.
δίχως τύψι θὰ ἔρχεται, δίχως δέος μπροστά Σου.
Καραβάκι—ναυάγιο—ἢ ψυχὴ μου στὰ Χάη
σὲ λιμάνι γαλήνιο γιὰ ν' ἄρράξη κοντὰ Σου.

Κι' ὅταν φτάσω στῆς δόξης Σου τὸ αἰώνιο μυστήριο
Λυτρωτὴ, ποῦ Σὲ φώναξα στῆς ζωῆς κάθε μπόρα
στῆς συμπόνιάς Σου, δέξου με, σπλαχνικὰ τὸ κριτήριο
τῶν πληγῶν Σου τῶν ἄυλων ταπεινὴ Μυροφόρα.
(Ἀπὸ τὴ συλλογὴ «Χαμένοι Ρυθμοί»)

ΚΑΛΛΙΟΠΗ ΣΚΑΡΙΜΠΑ

ΕΞΑΤΜΙΣΜΕΝΗ ΑΛΟΗ

Εἶχαν ἀνθίσει πειὰ τὰ κλώνια·
τὰ ρόδα ἐγέρναν στὴ ροδιὰ
ὡς τὰ νανούριζε τὸ ἀγιάζι·
κι' εἶχαν ἀνθίσει σου τὰ χρόνια
τὰ δεκαοχτῶ μὲ μιὰ εὐωδιὰ
σὰν τοῦ γαρούφαλου ποῦ σκάζει.

Γύρω καὶ μέσα ἢ εὐτυχία
ποῦ δὲν ξανάνοιωσες καρδιά·
—φοῦχτες τὰ ρόδα ἔχουν μαθήσει—
κι' ἀκόμη πρόσχαρη αἰθρία
εἶχε πνιγμένη τὴ βραδυὰ
μ' ἄστρα χρυσὰ ποῦχουνε σβύσει...

Γιάννινα

ΦΡΙΞΟΣ ΤΖΙΟΒΑΣ

ΤΡΕΛΛΟΣ;

Ὁ ἥλιος εἶναι ὥρα ποῦ κουρασμένος ἔφυγε. Καὶ πῆρα τὸν ἀνήφορο τὸν ἴδιο ἀνήφορο ποῦχα ἀνεβῆ μαζύ της τότε. Ἐνας ἀέρας μάνεβαζε κατὰ τὸν λόφο. Ὅλα, τὸ κάθε τι μοῦ ἦταν γνώριμα : Τὰ σπίτια, τὰ χωράφια, οἱ τηλεγραφικοὶ στήλοι, οἱ φράχτες, τὰ δέντρα, οἱ πέτρες, τ' αὐλάκια. Τὰ δέντρα γυμνὰ κουνούσανε τὰ κλαδιὰ τους βογκώντας. Ἐνα κυπαρίσι πάρα—πέρα κουνούσε καὶ κεῖνο τὴν ψηλὴ του κορυφή, βογκώντας. Σκέπτομαι—Πόσες ψυχές θὰ κουρνιάζουν τάχα μέσα στὰ κλαδιὰ του τὴ νύχτα. Μιὰ ἀνατριχίλα βρέχει τὴν πλάτη μου. Τί καλὸς κι' αὐτὸς ὁ ἀέρας· ἄς εἶναι καλὰ ποῦ μὲ σπρώχνει πίσω μου, κι' ἀνεβαίνω πιὸ εὐκόλα τὸν ἀνήφορο. Τὸ φεγγάρι φάνηκε γιὰ μιὰ στιγμὴ χλωμό, ἀδύναμο μέσα ἀπὸ τὰ σκιερά, ὀγκώδη σύννεφα. Πῶς μοιάζει μὲ γρωνθοχτημένο μάτι... Κυττάζω τὸν ἴσκιό μου πίσω μου. Ἴδιος φάντασμα! Νὰ μποροῦσα νὰ τὸν τύλιγα, νὰ τὸν μάζευα, ν' ἀπαλλαγῶ κι' ἀπ' αὐτόν! Μοῦ γίνεται τόσο ἐνοχλητικὸς ποῦ βρίσκεται ὅλο κοντὰ μου! Μόνο ὅταν βρίσκομαι στὸ σκοτάδι μπορῶ νὰ γλυτώνω ἀπ' τὸ βάσανό του. Συχνὰ μ' ἀπασχολεῖ αὐτὸ τὸ ζήτημα. Μὰ ἀντὶ γιὰ λύσει μιὰ ἀπογοήτευση χύνεται μέσα μου ποῦ δὲν μπορῶ νὰ φθάσω σὲ συμπέρασμα. Σκέπτομαι : Εἶναι δυστυχῆς ἐκεῖνος ποῦ δὲν θέλει κάτι ποῦ ἔχει ὅπως καὶ κεῖνος ποῦ θέλει κάτι ποῦ δὲν ἔχει... Βρίσκουμε στὴν κορυφή. Ὅλα μοῦ εἶναι κάτω ἀπὸ τὰ πόδια μου. Βρίσκουμε πάνω ἀπ' ὄλους. Θάθελα γὰ ριχνόμουνά με μίᾱς στὸ κενὸ νὰ βρεθῶ μακριά, πέρα σ' ἐκεῖνον τὸν μαβὺ τὸν κόλπο. Τὰ βάζω μὲ τὸν ἑαυτό μου ποῦ εἶναι ἀναγκασμένος νὰ κουβαλάει στὸ διάβα του τὸ κουφάρι αὐτὸ τὸ ἄχριστο καὶ βρώμικο βάρος ποῦ τὸ λέμε ἀνθρώπινο σῶμα. Σκέφθηκα πῶς ὑπάρχουνε κι' ἄνθρωποι ποῦ ξεδεύουνε τὸ μαλλοκέφαλά τους γιὰ νὰ τὸ σιάξουνε. Σὰ νὰ μὴν ἤξερε ὁ πανάγαθος ποῦ «πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησε» καὶ τοὺς ἔκανε, λέει, κακοφτιαγμένους. Μ' ἂν δὲν ὑπῆρχαν κι' αὐτοὶ πῶς θὰ ξεχώριζαν κι' οἱ ὁμορφοί... οἱ ὁμορφοί!! Γέλασα σαρκαστικά! Θυμήθηκα ἐκείνην ποῦ μοῦχε πῆ μιὰ φορά.— «Εἶσαι ὁμορφο παλληκάρη!» Χά! Χά! Γέλασα καὶ μὲ τὴ μόδα, γιὰ τίς γελοῖες αὐτὲς συνήθειες τῶν ἀνόητων θνητῶν ποῦ σκοτώνονται πιὸς θὰ φτιάξη

πιό πολύτιμα, πιο φανταχτερά, πιο βαρεία κουστούμια. Και τότε ντύνουν το κουφάρι τους και περπατάνε σαν νευρόσπαστα σαν κουρνιασμένοι καραγκιόζηδες για να αρέσουν. Χά! Χά!.. ο κατήφορος με τραβάει σαν μαγνήτης. Αφήνω την ψηλή σκοπιά μου πίσω μου και κατεβαίνω. Θαρρώ πως όλα γύρω μου με γνωρίζουν και με χαιρετούν, με καληνυχτούν. Νά! κι' η λεύκα που άκουσε με τα ίδια της τάφτια, τα αιώνια κατά συνθήκην ψεύδη της πονηρής ανθρώπινης διανοήσεως! Έδω ήταν που κείνη μουχε κάνει τους όρκους της αιώνιας αγάπης. — «Θά σ' αγαπώ για πάντα» μουπε. Χά! Χά! Ούτε χρόνος δεν κύλησε. Αυτό ήταν το «πάντα». Χάσανε κι' αυτές οι λέξεις τη σημασία τους. «Πάντα» Χά! Χά! Τι άστεία λέξη. Χά! Χά! Σκύβω και φιλώ το κορμό της λεύκας. Τι κρόδος ποδών! Τι άνωμαλίες πούχει' μου γρατσούνισε το μούτρο μου!... Εκείνη είχε ένα δέρμα θερμό, απαλό, χνουδάτο... Ένα να δάκρυ ένοιωσα να μου γαργαλάει το μάγουλο που κρύωσε με μιάς από τον άέρα που με χτυποδσε και τα μούτρα. Νά; από δω πέρασε. Αυτό το χώμα πάτησε! Άπ' έδω πάνου είχαν περάσει τα μικρά της, τα λεπτά της ποδαράκια με το ανάλαφρο βάδισμά της. Σκύβω φιλώ το χώμα. Τα μάτια μου βουρκώνουν, θαμπώνουν, ξεχειλίζουν από δάκρυα... Θυμάμαι πάλι τα λόγια της. — «Θά σ' αγαπώ για πάντα». Ένα πικρόγελο σπάζει στο στόμα μου. Χά! Χά!... Πέρνω τον δρόμο τον δημόσιο. Νοιώθω το σώμα μου πολύ βαρύ· θυμώνω πάλι με τον έαυτό μου που φόρτωσε αυτό το φορτίο. Σκέπτομαι: Όλοι μας είμαστε χαμάληδες κουβαλάμε το φορτίο μας ως την ώρα που κοκαλώνουμε στο κεββάτι μας και οι δικοί μας μουνζοκλαίνε γύρω μας. Κλαίνε, γιατί γλυτώνουμε από το βρώμικο καβούκι μας, γιατί αφήνουμε για πάντα το σαρκό μας που κάθε μέρα μας βασάνισε και μ' άλλον τρόπο. Κλαίνε γιατί κερδίσαμε επί τέλους την έλευθερία, γιατί γινόμαστε ένας άερας, γιατί δεν μπορούν να μας δοϋν, ενώ έμεϊς θα τους βλέπουμε και θα γελοϋμε μέσα μας για την ανθρώπινη μωρία για την γελοιότητα του υλισμοϋ. Χά! Χά!... Ένας βήχας ανατάραξε το σώμα μου. Θάρεψα πως δεν έβγαινε από μένα αλλά από κάποιον άλλονα, όχι απ' τον έαυτό μου. Τρόμαξα! Είπα μέσα μου πως δεν θαμαι καλά! Τρομοκρατήθηκα. Τι έπαθα!; είπα. Μα σε λίγο συνήλθα και γέλασα με την καρδιά μου. Χά! Χά! Τρόμαξα, φοβήθηκα για το σαρκό μου. Χά! Χά!..

ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΜΩΡΑΪΤΗΣ

Η ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΣΑΤΑΝΑ ΣΤΟ ΧΡΙΣΤΟ

Έγώ είμαι ο Βασιλιάς και ο Κύριος σ' αυτόν τον κόσμο. Κι' όμως ήρθες Έσϋ να καταστρέψεις το βασίλειό μου. Ήξερα τους τολμηρούς σκοπούς Σου και θέλησα να Σε ύποτάξω με πειρασμούς, με έγκόσμια δύναμη, με πλοϋτο και ματαιότητα. Άλλά Έσϋ δε δέχτηκες καμμιά απ' τις δελεαστικές προτάσεις μου κι' έμεινες άγνός και πιστός σ' εκείνον που σ' έστειλε. Τότε οι πιστοί μου όπαδοί έτοίμασαν την τρομερήν εκτέλεσή Σου στο Γολγοθά. Έγώ ήμouνα εκείνος που σκότισε τη σκέψη του λαοϋ που ο Μωϋσης λευτέρωσε απ' το ζυγό της Αιγύπτου κι' έγώ ήμouνα εκείνος που τους έκανα να αφήσουν την αλήθεια, που τους φανερώθηκε στο Όρος Σινά.

Έγώ ήμouνα εκείνος, που ανάγκασα τους πρεσβύτερους να τιμήσουν την ήμέρα του Σαββάτου περισσότερο απ' τον άνθρωπο κι' έγώ εκείνος, που ξεσήκωσα τον όχλο της Ίερουσαλήμ — αν και μιά μέρα πριν ακόμη άκουγε με τόση προθυμία τους λόγους Σου — να ζητήσει τη σταύρωσή Σου. Έγώ Σοϋ αντίταξα την πέτρινη δικαιοσύνη των Σαδδουκαίων και των πανούργων και ύποκριτών Φαρισαίων, που ύπαγόρευαν στον κακεντρεχή Καϊάφα τη θανατική καταδίκη Σου και διώρισαν κυβερνήτη της Ίουδαίας τον εκτελεστή Σου Πιλάτο, που περιγέλασε την αλήθεια. Κατάπατησε τα δικαιώματα πουχα στον κόσμο και όλος ο κόσμος Σ' άφησε μονάχο. Οι μαθητές Σου δεν Σ' ύποστηρίξανε στις γεμάτες αγωνία ώρες της προσευχής Σου στη Γεθσημανή. Ο τολμηρότερος απ' αυτούς Σ' άρνήθηκε τρεις φορές μπροστά στους στρατιώτες και στους ύπηρέτες του Άρχιερέα, ακόμη κι' Εκείνος που Σ' έστειλε Σ' έγκατάλειψε, όταν άφηνες την τελευταία πνοή Σου στο σταυρό. Ξεψύχισες με πολύ σκληρά βασανιστήρια, μέσα σε συκοφαντίες και προσβολές με την πικρή όμολογία της ανεπάρκειάς Σου πάνω στη γή. Τέτοια είναι η μοϊρα εκείνων που βάζουν έμπόδια στο έγκόσμιο βασίλειό μου.

Κ' ενϋ Έσϋ ύπόφερες και πέθαινες επάνω στο σταυρό, έγώ γιόρταζα τη νίκη μου ενάντια Σου κι' ενάντια Εκείνου που Σ' έστειλε, γιατί βλέποντας την ήθική και φυσική αγωνία Σου κι' άφοϋ έγινα μάρτυρας στο κατρακύλισμά Σου, μπόρεσα να θεο-

ρήσω τὸ θρίαμβό μου ἀπάνω Σου τέλειο.

“Ὀλη ἡ γῆ σείστηκε ἀπ’ τὸν τρόπο τῆς θεϊκῆς δολοφονίας, ἐνῶ ὁ σκοτεινός μου θρόνος στάθηκε χωρὶς κανένα κλονισμό. “Ὁταν ὅμως τὸ πληγωμένο καὶ παραμορφωμένο ἀπ’ τ’ ἀγκάθια, τὶς λόγχες καὶ τὶς μαστιγώσεις σώμά Σου ἀνέστη ἐκ νεκρῶν, ὅλοι οἱ γῆϊνοι πόνοι, οἱ ταπεινώσεις κι’ αὐτὸς ὁ ἐξευτελιστικός ἀπάνω στὸ σταυρὸ θάνατος, χρησίμεψαν γιὰ τὴ μεγάλη Σου δόξα. Ὁ θάνατος, ποὺ προξένησα μὲ τὰ χέρια μου κ’ ἡ ἔξοδό Σου ἀπ’ τὸν τάφο, Σοῦ ἐξασφάλισαν μεγαλύτερη δύναμη πάνω στὶς ψυχές καὶ στὶς θελήσεις τῶν ἀνθρώπων παρά ἂν ζοῦσες μεταξύ τους γιὰ ἑκατοντάδες καὶ χιλιάδες χρόνια. Ἡ ἀνάστασή Σου ἔγινε ἡ μεγαλύτερη ἀπειλή στὸ ἐγκόσμιο βασίλειό μου καὶ μετέβαλε τὴ νίκη μου στὸ Γολγοθᾶ σὲ ἀπάτη, κι’ αὐτὸ τ’ ἀγκάθινο στεφάνι ποῦβαλαν στὸ κλονισμένο κεφάλι σου οἱ ὀπαδοί μου, ἄρχισε νὰ λάμπη σὰ χρυσὸ στόλισμα τοῦ βασιλείου Σου ποῦρχεται. Ἐπιταχύνοντας τὴν ἐκτέλεσή Σου ἦταν γραφτὸ ἀπ’ τὸν Παντοδύναμο νὰ γίνω ἀπλὸ ὄπλο τῆς ἡττίας μου καὶ τοῦ δικοῦ Σου θριάμβου καὶ κυριαρχίας πάνω στὸν κόσμο.

Ἀναγνωρίζω τὴν πτώση μου, ἀλλὰ δὲν καταθέτω τὰ ὄπλα. “Ὅχι! ὄχι! δὲν εἶναι καὶ τόσο εὐκόλο νὰ μὲ κατατροπώσης. Ἡ ἀνάστασή Σου ἀναστᾶτωσέ τὴ σκέψη ὄλων καὶ μεταμόρφωσε τοὺς ὡς τὰ χιτῆς πνευματικὰ ἀδύνατους μαθητές Σου σὲ φλογερούς Ἀπόστολους τῆς θεϊκῆς ἀλήθειας.

Εἶδανε τὴν ἀθανασία σου καὶ χάσανε τὸ φόβο τοῦ θανάτου. Ὁδηγούμενοι ἀπ’ τὸ παράδειγμα καὶ τὶς ἐντολές σου μαρτυρήσανε στὰ χέρια τῶν ὀπαδῶν μου. Ἀλλὰ νοιώθεις τὴν ἀπογοήτευσή μου; Νέες μάζες τῶν πιστῶν Σου ἀκολουθήσανε ἄλλες ποὺ σταυρώθηκαν πρὶν ἀπ’ αὐτοὺς καὶ κατάλαβα τότε, ὅτι τὸ πνεῦμα ποῦκαιγε μέσα τους δὲν μποροῦσε νὰ σβυستῆ μὲ τὴν καταστροφή τῶν σωμάτων τους, ὅτι ἡ ἀχόρταγη δίψα τους γιὰ τὴν αἰώνια ζωὴ, ἡ πίστη τους στὴν ἀνάσταση δὲν μποροῦσαν νὰ καταστροφῶν.

Σκέφτηκα, λοιπόν, νέο σύστημα. Ἐπειδὴ δὲν μποροῦσα νὰ ἐξολοθρέψω τὴ διδασκαλία Σου ἀπ’ ἔξω, μὲ σκληροὺς διωγμοὺς καὶ ἐκτελέσεις, ἀποφάσισα νὰ τὴν καταστρέψω ἀπὸ μέσα μὲ πονηρὴ προδοσία. Ἐγὼ ὁ πρῶτος ἐχθρός Σου καὶ διώχτης Σου ἔγινα ἔξαφνα σὰν ἀπὸ ἔμπνευση φανατικός μαθητής Σου. Πῆρα στοὺς ὤμους μου τὸ ματωμένον σταυρὸ Σου κ’ ἔφερα τὴ διδασκα-

λία Σου στοὺς λαοὺς τῆς Δύσεως. Πολὺ πρὶν ἀπ’ τὸ πέρασμά Σου στὸν κόσμο, αὐτοὶ οἱ λαοὶ εἶχανε ρυθμίσει τὴ ζωὴ τους σύμφωνα μὲ τὰ διατάγματά μου. Σὰν ἀγαπημένα μου παιδιά, μονογενεῖς τοῦ καταραμένου πνεύματός μου, πολὺ γλήγορα διαστρέβλωσαν τὶς θεϊκὲς ἀποκαλύψεις Σου γιὰ νὰ τὶς προσαρμόσουν στὶς ζωώδεις ἀντιλήψεις τους καὶ γέμισαν μὲ κοσμικὰ ψεύδη καὶ μὲ διαφθορὰ τὴν οὐράνια ὠραιότητα τῆς ἀλήθειας καὶ τῶν ἐντολῶν Σου. Ἡ ὑπουλότητά μου πέτυχε ἐντελῶς. Ἐκατομμύρια ἀπατημένων ἀπλοϊκῶν ἀνθρώπων, ποὺ προσκυνοῦσαν τ’ ὄνομά Σου, πίστεψαν σὲ μένα κι’ ὄχι σὲ Σένα.

Πολλὰ χρόνια τώρα κυβερνῶ τὸν κόσμο αὐτὸ τὸν ἀμαρτωλό, προφέροντας τὸ ἅγιο καὶ δίκαιο ὄνομά Σου μὲ τὰ ψεύτικα χεῖλια μου. Τόλμησες ν’ ἀπορρίψης τοὺς πειρασμούς μου γιὰ δύναμη καὶ πλοῦτο, ἀλλὰ οἱ ὀπαδοί μου, προστατευμένοι ἀπ’ τ’ ὄνομά Σου δημιούργησαν τὴ ζωὴ τῶν εὐπειθῶν λαῶν τους ἀπάνω σ’ αὐτὲς τὶς παγίδες τῆς ἀπεριόριστης ἀπληστίας καὶ τῆς ματαιότητος. Τὸ «θεῖο» ἄρχισε νὰ ἐξυπηρετεῖ τὸ «διαβολικό». Ἐγινε ἀπλὸ ὄπλο θηρίου στὸν ἄνθρωπο. Ἐτσι γιὰ δευτέρη φορά, κι’ ὄχι μόνο σωματικά, μὰ καὶ διανοητικά, σὲ κατατρόπωσα μέσα στὴν καρδιά καθενὸς ἀνθρώπου κ’ ἡ εἰκόνα τῆς μορφῆς Σου ποὺ πάσχει χρησίμευσε γιὰ νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὴ διαβολικὴ ἐπικυριαρχία καὶ τὴν πνευματικὴ ὑποδούλωση τῶν λαῶν. Ἐσὺ ἐδίδαξες τὴν ἀγάπη καὶ ἐπιείκεια κ’ ἐγὼ ὑψώνοντας τὸ σταυρὸ (τὸ ἱερὸ Σύμβολο τῶν μαρτυρίων Σου) πάνω ἀπ’ τὶς φανατικὲς μάζες, ἔκαψα ζωντανούς τοὺς τρομεροὺς ἐρευνητές τῆς ἀλήθειας, τοὺς βασάνισα καὶ τοὺς ἔκλεισα στὶς σκοτεινὲς φυλακές.

Μετάτρεψα τὴ δημιουργικὴ ἀγάπη σὲ φιλήδονη κραιπάλη, τὴν ἀνθρώπινη ἐργασία σὲ αἰώνια δουλειά, τὴν θρησκευτικὴτητα σὲ ἐξαγοραζόμενη ὑποκρισία. Μετάτρεψα τὰ πιὸ λαμπρὰ ἰδεώδη τῆς ἀνθρωπότητος σὲ ἐνστικτα βίας καὶ καταστροφῆς καὶ γενικὰ μὲ ὅλα τὰ μέσα ὠδήγησα τὴν ἀνθρωπότητα στὴν ὀπισθοδρομικότητα καὶ στὴ στασιμότητα.

Ξέρεις καλὰ ποιὸς εἶμαι; Ἐχεις χωνέψει τὸ μυστήριό τῆς οὐσίας μου; Εἶμαι ἡ Λογικὴ ποὺ παρερμηνεῖ τὴν Αἰωνιότητα, ἡ Συνειδηση ποὺ δὲν παραδέχεται τὴν παγκόσμια ἐνότητα, ἡ Σκέψη ποὺ καταπολεμᾷ τὴ ζωὴ. Εἶμαι τὸ ἀθάνατο πνεῦμα τῆς καταστροφῆς, ἡ μισιτὴ ἐκδίκηση τοῦ ἀρχικοῦ Χάους κατὰ τῆς θείας Δημιουργίας, ἡ αἰώνια θέληση πρὸς τὸ μηδέν, ποὺ βρῖσκε-

ται μέσα στο ύποσυνείδητο καθενός ὄντος και ζητάει να τὸ καταστρέψει. Ἐσὺ εἶσαι ἡ ἀντίθεσή μου σὲ κάθε τι πὸ ζῆ, σκέπτεται κ' αἰσθάνεται, σὲ κάθε φυσικά διαιρεμένο ἄτομο. Ἐσὺ μεταδίδεις τὴν ἀντίληψη τῆς πνευματικῆς ἐνότητος, πὸ βρίσκεται μέσα στὴν ἀρχική πηγὴ τῆς παγκόσμιας ζωῆς κ' εἶναι ἡ σκέψη και ἡ θέληση τοῦ Δημιουργοῦ. Ἐσὺ οἰκοδόμησες τὴν αὔριο τῆς ἀνθρωπότητος πάνω σ' αὐτὴ τὴν ἀντίληψη. Μὲ τὴν ἀγάπη και τὸ ἔλεος, πὸ ἐνώνουν ὅλες τίς φωτισμένες ψυχές, θὰ γκρεμίσης τὸ χιλιόχρονο βασιλεῖό μου, πὸ θεμελιώθηκε πάνω στο μῖσος και στὴ διαίρεση, πάνω στὸν ἀμοιβαῖο ἀτομικὸ χωρισμὸ σκοτεινῶν ἀτομικῶν συνειδήσεων, ἰκανῶν μόνο γιὰ ἐγωϊστικὲς φιλοδοξίες, πὸ ζητοῦν ἄγριες κατακτήσεις και κορεσμὸ ἢ πὸ φοβοῦνται νὰ νικηθοῦν και νὰ χαθοῦν. Αὐτοὶ εἶναι καταδικασμένοι ἀπ' τὴ φύση νὰ ματοκυλιοῦνται και νὰ ἐκφυλίζονται ἀδιάκοπα ὡς πὸ νὰ γεννηθῆ μέσα τους ἢ μέσα στοὺς ἀπογόνους τους μιὰ ψηλότερη ἰδέα. Ἐκεῖνοι πὸ περιορίζονται στίς φυσικὲς ἀτομικὲς τους αἰσθήσεις δὲ μποροῦν νὰ νοιώσουν τὴ δυστυχία τῶν ἄλλων ὄντων. Γι' αὐτοὺς ἢ πραγματικότητα τῆς ζωῆς περιορίζεται μόνο μέσα στὸν ἑαυτὸ τους κ' ὄλος ὁ ἄλλος κόσμος τους φαίνεται μόνο σὰν ἓνα κατάστημα, πὸ μποροῦν νὰ προμηθεύονται τὰ εἶδη τὰ ἀπαραίτητα γιὰ νὰ χορτάσουν τὸ στομάχι τους και τὸ κορμί τους.

Τὴν ἀνώτερη ἀντίληψη τῆς ζωῆς τὴν φέρνεις σ' ἓνα κόσμο, πὸ βράζει ἀπὸ μῖσος, κακία κ' αἷμα. Ἐγὼ ὅμως ἐνοιῶσα στὴν ὠραιότητα τῆς ἀλήθειας Σου και μάντεψα μυστικά τὸ μεγαλεῖο τοῦ κατοπινοῦ Σου θριάμβου. Ἀλλὰ δὲ μποροῦσα νὰ τὸ ὑποφέρω, γιὰ τὸ σκοπὸς του ἦταν νὰ καταστρέψει τὸ βασιλεῖό μου κ' ἐμένα τὸν ἴδιο. Ἦξερα ἀπὸ πρῶτα, ὅτι κάθε προσπάθεια ἐναντίον τοῦ πεπρωμένου θᾶταν ἀδύνατη κ' ἄγονη, γιὰ τὸ θὰ βοηθοῦσε μόνο νᾶρθη πὸ γρήγορα ὁ προορισμένος νὰ βασιλέψει.

Ἦξερα, πὸς ἓνας τέτοιος ἀγῶνας θὰ ξεκαθάριζε τὸ ἔδαφος ὑπὲρ τῶν ἀγνῶν και τῶν δικαίων. Τᾶξερα ὅλα αὐτὰ και τὰ προέβλεπα ἀπὸ πρὶν κ' ὅμως δὲν κρατήθηκα νὰ μὴ Σὲ καταπολεμήσω ὡς τὴν τελευταία πνοή μου. Θέλεις νὰ ξέρης γιὰ τὸ; Γιὰ τὸ νὰ Σὲ ἀνταγωνίζομαι δὲν ἔκανα μόνο τὴ δική μου διαβολική θέληση, ἀλλὰ Ἐκεῖνου πὸ ἀπέστειλε ὄλους μας.

Κάθε τι πὸ γίνεται, γίνεται μὲ τὴ θέλησή Του. Ἐκεῖνος ἐδημιούργησε τὴν ψυχὴ μου, πὸναι γεμάτη κακία κ' ἀχόρταγο μῖ-

σος. Μ' ἔκανε κύριο τοῦ σκότους και τῆς καταστροφῆς. Κι' αὐτὴ ἢ χιλιόχρονη ἀντίσταση κ' ὁ ἀγῶνας μου ἐναντίον τοῦ Δημιουργοῦ δὲν εἶναι ἄλλο τίποτα παρὰ μιὰ δουλικὴ συμμετοχή μου στὴν ἐκτέλεση τῆς κοσμοθεωρίας Του. Καὶ καθὼς ἀρχίζω νὰ καταλαβαίνω τὴν ἀπεραντοσύνη τῆς θέλησης και τῆς σκέψης τοῦ Δημιουργοῦ, πὸ συλλαμβάνει τὰ πάντα, εἶμαι σὲ θέση νὰ νοιώσω τὴν ἀνατολὴ τῆς μέλλουσας ἀπελευθέρωσής μου χάρις στὴ δόξα τῆς μέλλουσας ἐπικράτησής Σου. Κ' οἱ δύο μας, ὅπως ὅλες οἱ δημιουργίες, κάνουμε τὴ θέληση τοῦ Ἀνώτατου Ἀρχοντα. Ἀλλὰ ἐνῶ σὲ Σένα ἐμπιστεύτηκε μιὰ λαμπρὴ ὑπηρεσία σὲ μένα ἔδωσε νὰ ἐξουσιάζω τὸ σκοτάδι και τὴν καταστροφή. Ὑπάρχει ὅμως κ' αὐτὴ ἢ διαφορὰ μεταξύ μας, ὅτι Ἐσὺ κάνεις τὴ θέλησή Του μὲ ἀπεριόριστη ὑπακοή και ὑποταγή και ἐγὼ μὲ τὴν αἰώνια ἀντίσταση και διαμαρτυρία. Ἡ ἐνότητά μας κ' ἢ ἐσωτερικὴ σχέση τῆς ὑπηρεσίας μας πηγάζουν ἀπ' τὴν ἴδια πηγὴ τῆς ὑπαρξῆς μας. Πρὶν γεννηθῆς στὴ γῆ, ἐγὼ ὑποσχέθηκα ἀόριστα τὸ κατοπινὸ μεγαλεῖο Σου στὸν Ἀδάμ, ὅταν ὁ Θεὸς τοῦ ἔλεγε: «Τὸ σπέρμα τῆς γυναικὸς θέλει συντρίψει τὴν κεφαλὴν τοῦ Σατανᾶ!» Δὲ μποροῦσα παρὰ νὰ θαυμάζω τὴν ὠραιότητα τοῦ νεότερου ἀδερφοῦ μου, πὸρθε νὰ πάρῃ τὴν ἐξουσία μου και νὰ μὲ κἀνῃ σκόνῃ. Ἀκόμη κ' ὅταν Σὲ σταύρωνα κ' ἔχυνα τὸ ἅγιό Σου αἷμα Σὲ λυπόμουνα και Σ' ἀγαποῦσα μὲ ἀπέραντη στοργὴ και μὲ μυστηριώδες κ' ἀκατάληπτο αἶσθημα ἀδελφότητος.

Ἐχεις νοιώσει Ἐσὺ, ὁ ἀπόστολος τῆς ἀγάπης και τῆς συγγνώμης, τὸ μυστήριον τῆς ἐνότητάς μας; Καταλαβαίνεις, ὅτι τὰ βασανιστήρια πὸ μὲ περιμένουν θὰ εἶναι πικρότερα κ' ἀπὸ τὰ πάθη Σου στὸ σταυρὸ; Καταβαρᾶθρώνοντάς μας στὴ σκοτεινὴ ἄβυσσο δὲ θὰ λυπηθῆς τὸ μεγαλύτερο ἀδερφό Σου, πὸ τοῦλαχε ὁ σκοτεινότερος ρόλος στὴν ἱστορία τοῦ σύμπαντος;

Ἀλλὰ ἢ νίκη Σου θᾶρθη στὸ μέλλον, τὸ μακρυνὸ μέλλον. Ἐν τῷ μεταξύ ἐγὼ θριαμβεύω και ἀπολαμβάνω δικαιοματικά τὴν πνευματικὴ Σου κληρονομία πὸ ἔχεις ἀπάνω στὸν ἀμαρτωλὸ κόσμο, τὸν κόσμο πὸ παραδόθηκε στὴν ἐξουσία μου. Νὰ οἱ ὀπαδοὶ Σου, βαπτισμένοι στ' ὄνομά Σου, στ' ὄνομα τῆς ἀδερφικῆς ἀγάπης, ἀκονίζονται τὰ ξίφη τους γι' ἀδερφοσκοτωμὸ και γιὰ σφάξιμο ἀνθρώπινης σάρκας. Μήπως οἱ θρησκευτικὲς, φυλετικὲς, ἐθνικὲς κ' αἰσθηματικὲς διαιρέσεις ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους δὲν εἶναι ἑκατομμύρια φορές δυνατότερες ἀπὸ τὴν

πίστη πού 'Εσύ κηρύττεις πρὸς τὸν ἕνα Θεό; Γνώριζε, λοιπόν, κ' 'Εσύ, ὅτι ἡ πραγματικότητα εἶναι πάντοτε ὄχι μόνο δυνατότερη, ἀλλὰ καὶ περισσότερο ἀληθινή παρὰ οἱ ψευτιές, παρὰ οἱ οὐτιπίες κι' ὅτι ἡ ἀλήθεια δὲ μπορεῖ ἀκόμη νὰ ἐνσαρκωθῆ στὴ ζωὴ καὶ ἡ θεϊκὴ θέληση νὰ ἐκφυλισθῆ καὶ νὰ καταστήσῃ διαβολικὸ ψέμμα. Γι' αὐτὸ τὸ λόγο ἦτανε ἀνάγκη νὰ οἰκειοποιηθῶ ἐγὼ τὴν κληρονομία Σου. Στὸν τέλειο θρίαμβο τῆς προδοτικῆς ἀπάτης μου νίκησε ἡ χτηνώδης πρὸς τὸ παρὸν γήινη πραγματικότητα τὴν πνευματικὴ οὐτοπία τῆς θεότητος. 'Εσύ 'σαι ὁ βασιλεὺς τοῦ μέλλοντος. 'Εγὼ τὸ πνεῦμα κι' ὁ κύριος τοῦ παρελθόντος. "Ἐτσι μᾶς χώρισε ὁ Θεός.

'Αλλὰ ἦρθες 'Εσύ στὸν κόσμον, πρὶν ἀπ' τὴν ὥρα τοῦ θριάμβου Σου καὶ πρὶν ἀπ' τὴν ὥρα τῆς πτώσης μου. Γι' αὐτὸ καὶ συγκρουστήκαμε. Στὸν ἀγῶνά μας καθένας εἶχε δίκιο μέσα στὰ ὄρια τῆς ἐποχῆς του. 'Ἡ τραγωδία Σου καὶ ἡ τραγωδία τοῦ κόσμου ὀφείλεται στὸ ὅτι παραβῆκες τὰ ὄρια τῶν καιρῶν καὶ γιὰ ν᾿ ἄρθῃ ὁ Λόγος σὲ δυσαρμονία μὲ τὴ σύγχρονη πραγματικότητα τῆς ζωῆς τοῦ σύμπαντος, ἔχασε τὴν ἰσχύ ποῦχε ἀπάνω σ' αὐτὴ καὶ καταδικάστηκε νὰ γίνῃ ὄπλο ψεύδους καὶ σκότους, ἀγριότητος καὶ ὑποκρισίας.

'Απ' τίς ἀποθήκες τῆς Θείας 'Αποκάλυψης, πού σοῦ ἀνοίχθηκαν, πήρες τὸ σπῆρο καὶ τὸν σκόρπισες στοὺς βράχους καὶ στὴν ἄμμο μιᾶς νεκρῆς ἐρήμου καὶ δὲ θέρισες σιτάρι, ἀλλ' ἀγκάθια, πού ξέσχισαν τὸ ὕψηλό μέτωπό σου. 'Ὁ πρόδρομός Σου δὲν προφήτεψε ἄδικα: «'Εγὼ εἰμί ἡ φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ.»

Οἱ ψυχές τῶν ἀνθρώπων, ποῦναι γεμάτες ἀπ' ἄγρια πάθη, δὲν ἦτανε δυνατό νὰ δεχτοῦν τὴν ἀλήθειά Σου, πού καταδικάστηκε μέσα στὰ διεστραμμένα μυαλά τους, νὰ γίνῃ φοβερὸ ψέμμα. Κ' ἔτσι ὅμως ἡ ἀλήθεια, γιὰ νὰ ἐκφυλισθῆ, ἔγινε ψέμμα, κάθε τι ὠραῖο κ' ὕψηλό κατάντησε ταπεινὸ καὶ κάθε παράκαιρη ἀρχὴ Σου ἔγινε νόμιμη κληρονομία μου. Χωρὶς τὴν ἐσωτερικὴν ἀρμονία καὶ τὴ συμφωνία μὲ τὴν πραγματικότητα, πού βασιλεύει στίς καρδιές τῶν ἀνθρώπων, χωρὶς τὴν ἀπόλυτη ἐνότητα σκέψης κ' αἰσθήματος, λόγου καὶ ἔργου, δὲν ὑπάρχει ἀλήθεια, δημιουργία, ζωὴ. Καὶ δὲ μπορεῖ νὰ ὑπάρχει, γιὰ τὴ ζωὴ εἶναι ὁ Θεός καὶ Θεός εἶναι ἡ ἐνότητα στὴν πλειονότητα, ὁ σύνδεσμος στὴ διαίρεση, τὸ σύμπαν μέσα στὸ ἄτομο, ἡ ταυτότης ὄλων τῶν ἀντιθέσεων.

Κ' ἐμεῖς, οἱ Πόλοι τοῦ Σύμπαντος, εἴμαστε ἐπίσης ἀδιαίρετα ἐνωμένοι διὰ τοῦ Θεοῦ κ' ἐξυπηρετοῦμε κ' οἱ δυὸ τὸ λαμπρὸ μέλλον τοῦ σύμπαντος μὲ τοὺς ἄγριους ἀνταγωνισμούς μας. 'Ὁ σημερινὸς θρίαμβός μου ἐναντιὰ Σου, ὀδηγεῖ μόνο στὸν αὐριανὸ θρίαμβό Σου ἐναντιὰ μου. Χτὲς Σὲ σταύρωσα σὰν ὀχλαγωγὸ ἐναντίον τῶν κοσμικῶν στηριγμάτων τοῦ παρελθόντος. Αὔριο θὰ μὲ γκρεμίσης σὰ σάπιο ἐμπόδιο στὸν ἐρχομὸ τῆς μεγάλης 'Αλήθειας τοῦ μέλλοντος. 'Ὁ ἀνταγωνισμός μας δὲν εἶναι ἀγώνας τῶν δικῶν μας θελήσεων καὶ τῶν προορισμῶν μας πού ἀλληλοσυγκρούονται. Εἶναι ἀγώνας ἐποχῶν, πού διαδέχεται ἡ μιὰ τὴν ἄλλη στὰ στάδια τῆς προόδου τοῦ κόσμου, ἀγώνας πού ὠρισε ἡ ἀνώτατη θέληση τοῦ Δημιουργοῦ. 'Ὁ ἀνταγωνισμός ἔχει σχέση μόνο μὲ τὸ χωρισμὸ τῶν ἐποχῶν, γιὰ τὴν διαδοχικὴν φάσιν τῆς παγκόσμιας αὐτοσυνείδησης ἔχει τὴν ἀλήθεια τῆς δικῆς του ἐποχῆς.

Στὸ καλὸ καὶ στὸ κακό, στὴν ἀλήθεια καὶ στὸ ψέμμα, στὴ γένεση καὶ στὸ θάνατο, στὸ θρίαμβο καὶ τὴν κατὰπτωση τοῦ παλαιοῦ, στὴν αὐταπάρησή μας καὶ στὴν ἰδιοτέλεια, κάνουμε μόνο μιὰ καὶ μόνη θέληση, δοῦλοι ἐνὸς κυρίου, τέκνα ἐνὸς πατέρα καὶ σὰν τέτοιοι ἐξακολουθοῦμε νὰ εἴμαστε ἀδέρφια, ἂν καὶ μὲ τὴ μανία τοῦ ἀτέλειωτου ἀνταγωνισμοῦ μας, προσπαθεῖ καθένας ἀπὸ μᾶς νὰ κατακτήσῃ τὸν κόσμον. 'Αφοῦ εἴμαστε λοιπόν καταδικασμένοι νὰ προσπαθοῦμε νὰ ἐξοντώσῃ καθένας μας τὸν ἄλλον καὶ μαζί νὰ εἴμαστε πιστοὶ στὸν κοινὸ Πατέρα μας, εἶναι φυσικὸ νὰ μὴν ἀγαπιόμαστε οὔτε ὁ ἕνας οὔτε ὁ ἄλλος σὰν ἀδέρφια. "Ἐτσι ὅπως ἡ ἐνότητα τῆς ὑπαρξῆς ἀποροφᾷ τὸ μαγνητισμὸ ὄλων τῶν δυνάμεων, μὲ τὸν ἴδιο τρόπο θὰ λήξῃ κι' ὁ δικός μας πόλεμος: μὲ τὴν αὐτοσυμφιλιωτικὴ ἐνωτικὴ κοσμοθεωρία, μὲ μιὰ σύνθεση τῆς σκέψης, πού ἡ οὐσία τῆς φέρει μὲ ὅλες τίς ἐνδείξεις τῆς μιᾶς ἀδιάκοπης ἐπιθυμίας γιὰ μιὰ λογικὴ ἐνότητα ὄλων ἐκείνων πού μποροῦν νὰ τὰ μάθουν καὶ νὰ τὰ νοιώσουν. 'Ὁ διαβολισμός, πού γεννιέται κι' ἀναπτύσσεται ἀπὸ σαρκικὴς διαίρεσεις κι' ἀνταγωνισμούς εἶναι τὸ κέντρο τῆς ζωῆς καὶ τῆς δημιουργίας τοῦ ὕλικου κόσμου. 'Ὁ ἀγώνας μας, πού κρατᾷ ἀπ' τὴν ἡμέρα πού ἄρχισε κι' ὁ ἀγώνας μεταξὺ τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, θὰ σβύσῃ ἐντελῶς. Δὲν εἶναι τρέλλα νὰ πολεμᾶμε τὴν Αἰωνιότητα;

'Ἡ χιλιόχρονη βασιλεία μου τοῦ σκότους θὰ καταπέσῃ στὸ

μέλλον όχι απ' τὸ φλογερὸ πάθος τῆς ψυχῆς σου, ποὺ βράζει απ' τὴν παγκόσμια ἀγάπη, ἀλλὰ απ' τὴν ἀκαταμάχητη παντοδύναμη λογικὴ, ποὺ βασιλεύει καὶ στοὺς δυὸ μας, απ' τὴν πραγματικὴ ἀναγνώριση τοῦ μονοθεϊσμοῦ, ποὺ συμφιλιώνει τὰ πάντα.

Ἄκοῦστε, λοιπόν, ταπεινοὶ καὶ δυὸ φορὲς σταυρωμένοι ἀδερφοί μου, τὸν τελευταῖο λόγο τῶν νικητῶν, ποὺ θριάμβεψαν. Ἐγὼ ὁ ἀλαζὼν κύριος τῆς τρομερῆς αὐτῆς ἐποχῆς τῆς κακεντρέχειας καὶ τοῦ μίσους, κρατᾶω τὴν ἐξουσία μου ἐπάνω στὸν κόσμο καὶ στὴν ἀνθρωπότητα, ὡς τις ἡμέρες τῆς τελευταίας κρίσεως ἐκείνων, ποὺ πρᾶγμῶς τὴν ἀγιότητα τῆς ζωῆς, ἀλλὰ μετὰ τὴ συμπλήρωση τῆς τελευταίας τιμωρίας θάρρη καὶ τὸ τέλος τῆς βασιλείας μου.

Ἐγὼ, ὁ αἰώνιος ἐχθρὸς Σου, ὁ κύριος τοῦ πονηροῦ, ὁ καταδικασμένος ἀπὸ καταβολῆς κόσμου εἰς ἀπώλειαν, θὰ ἐξαφανίσω μόνος μου ὅλους τοὺς σκοτεινοὺς δούλους τοῦ θανάτου, θὰ καθάρίσω μόνος μου τὸν κόσμο ἀπ' ὅλες τὶς ἐστίες τοῦ σκότους καὶ τῆς φθορᾶς καὶ τότε, τὴν πρώτη ἀκόμη μέρα τῆς Βασιλικῆς Σου Παρουσίας, στὸ πρόσωπό μου θὰ ἐξαλειφθῆ τὸ Σκόιοις κ' ἡ Καταστροφὴ κι' ἀπάνω στὸν αἵματοβαμένο, τὸν ζοφερὸ καὶ κατεστραμένο κόσμο, θὰ λάμψη ἀπὸ κεῖ κ' ἐμπρὸς τὸ νέο ἄσβυστο φῶς τῆς αἰώνιας Βασιλείας Σου.

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ ΓΚΟΦΣΤΕΤΕΡ

Ο ΜΗΝΑΣ

Η ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΤΟ ΕΝΙΑΙΟ ΚΡΑΤΟΣ

Μέχρι προχθές ἀκόμα ἦταν ριζωμένη βαθειὰ στὸ διανοούμενο κόσμο μας ἡ πρόληψη ὅτι ἡ τέχνη ἀποτελεῖ πολυτέλεια γιὰ ὅλους ἐκείνους τοὺς λαοὺς τῆς Εὐρώπης ποὺ ἀφομοίωσαν τὴ θεωρίαν τοῦ Ἐνιαίου καὶ Ὀλοκληρωτικοῦ Κράτους καὶ τὴν ἔκαμαν βίωμα. Εἶχαν καλλιιεργήσει αὐτὴ τὴν ἰδέαν μὲ πάθος οἱ μεγαλόστομοι κήρυκες τῶν ἐλευθεριοτήτων. Ἡ λογικὴ τους ἦταν εὐκόλη. Ἀμέσως «ἐπιανε». Τίποτα δὲν εἶναι περισσότερο πειστικὸ ἀπὸ τὸ ρητορικὸ ὕφος, ὅταν ἐκφράζει ἀπλοϊκὲς ἐννοιες.

Τὸ φόντο τῆς ἐλευθερίας—τὴν πειθαρχία τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ ἥθους, τὴν ἀγνοοῦσαμε. Ὅμως μέναμε προσκεκολλημένοι, σχεδὸν δουλικά, στοὺς τύπους τῆς. Καὶ ὑπῆρχαν πάντοτε οἱ συγγραφεῖς ποὺ «πονοῦσαν» ὑπερβολικὰ γιὰ τὸν ἄνθρωπο. Ἄλλοι ἀπ' αὐτοὺς τὸν ἤθελαν νὰ ζῆ μὲ τις ἀδυναμίες του, γιὰ τις ἀδυναμίες του. Ἄλλοι τὸν ἔβαζαν προπαγανδιστὴ ἀγοραῖο νὰ διορθώσῃ τις τύχες τῆς ἀνθρωπότητος. Πῶς; Δὲν ἔχει σημασία. Ὅποιος ἦταν ἕνας ἀναρχικὸς γινόταν ἀμέσως Διεθνιστὴς ἐπαναστάτης. Ἡ ἀριστερὴ φιλολογία πλουτίζονταν. Καὶ οἱ νέοι ποὺ ἔκαμαν τὴν ἐμφάνισή τους στὰ Γράμματα θεωροῦσαν χρέος τους νὰ γράψουν ἕνα ἀγανακτισμένο ποίημα, μὲ ὑπονοούμενα κατὰ τοῦ Ἀστικοῦ καθεστώτος. Ἦταν τῆς μόδας.

Ὡστε λοιπόν γιὰ νὰ ἀρέσῃ ἕνα ἔργο ἔπρεπε νάσαι ἐμποτισμένο μὲ τὸ πνεῦμα τῆς γκρίνιας. Οἱ λόγιοι δὲν μποροῦσαν νὰ ἀνεχθοῦν τὴν ὑγείαν. Κάθε λογίων νοσηρότητα ἔτρεφε τις ἐμπνεύσεις τους. Διάβαζε ὁ κόσμος τὰ βιβλία κι' ἔχανε τὴν ἰσοροπία του. Λιπόψυχος γινόταν. Ἦττοπαθῆς. Καὶ ἂν οἱ διανοούμενοι εἶχαν μεγαλύτερην ἐπαφή μὲ τὸ ἀναγνωστικὸ κοινὸ θὰ δημιουργοῦσαν μιὰ γενεὰ ἄρρωστη. Ἀλλὰ τὴν ἐπαφή δὲν τὴν εἶχαν. Τὸ ἀναγνωστικὸ κοινὸ ἀπήντησε μὲ τὴν ἀντίδρασή του. Καὶ τῶρριξε στὸ μυθιστόρημα τῶν τριῶν δραχμῶν. Στὴν Ντελλὺ καὶ στὸν Μάξ Ντέ Βυζί. Ἐκεῖ τοῦλάχιστον ὄλα τελειῶναν μ' ἕνα γοητευτικὸ «χάπυ ἐντ». Ξεπεσμός γιὰ τὸν ὁποῖο εὐθύνονται σχεδὸν ἀποκλειστικὰ οἱ τεχνίτες τῶν κοινοβουλευτικῶν χρόνων.

Τὶ κατευθύνσεις δίνονται τῶρα ἀπὸ τὸ Κράτος τῆς 4ης Αὐγούστου; Τὶ κατευθύνσεις δίνει ὁ δημιουργὸς του κ. Μεταξᾶς; Πρῶτον: νὰ γίνῃ ἀγάπη καὶ τροφή τοῦ λαοῦ ἢ γνήσια καλλιτεχνικὴ δημιουργία. Τὸ γραφεῖον Καλῶν Τεχνῶν μὲ ὁδηγοὺς τοὺς κ.κ. Κ. Μπασιτιᾶν καὶ Πρεβελάκη φροντίζει μὲ ὀργανωμένα σχέδια γιὰ τὸν σκεπτόμενο κόσμο τῆς χώρας. Οἱ ζωγράφοι πουλᾶν ὄλα τὰ ἔργα τους. Οἱ λογοτέχνες θ' ἀποκτήσουν τὸ «σπίτι» τους. Ὅμαδικὲς Ἐκθέσεις Εἰκαστικῶν τεχνῶν γίνονται γιὰ πρῶτὴ φορὰ ἀπὸ τὴν ἀπελευθέρωση μὲ πρωτοβουλία τῆς Κυβερνήσεως. Βραβεῖα πλοῦσια ἀθλοθετοῦν οἱ Δήμοι γιὰ τὴν καλύτερὴ δημιουργία στοὺς τομεῖς τοῦ Θεάτρου,

τοῦ μυθιστορήματος, τῆς Ζωγραφικῆς, τῆς Ἱστορίας, Παρέχονται ἀκόμα κι' ὑποτροφίες γιὰ εὐρύτερες σπουδές στὰ νέα ταλέντα.

Ὅμως καὶ μιὰ ἄλλη μέριμνα θὰ ληφθῆ: τὰ ἔργα τῆς τέχνης νὰ εἶναι ἐθνικά. Νὰ βγαίνουν ἀπ' τὴν ἀτμόσφαιρά μας. Μόνο τότε θὰ πετύχουμε καὶ θὰ βροῦμε αἰτιήρηση ὅταν προβάσουμε μέσα σ' αὐτὰ τὸν ἑαυτὸ μας. Καὶ καθόλου δὲν ἐναντιώνεται μιὰ τέτοια προσπάθεια στὴν ἀρχή: «ἡ τέχνη δὲν ἔχει πατρίδα». Οὕτε πρόκειται νὰ πάρουμε γιὰ πρότυπο τὸν «Μαρίνη τὸν Μπούκα» τοῦ κ. Β. Δεδούση. Ὁ Παπαδιαμάντης ὑπῆρξε Ἕλληνας μὲ τὴν πιδὸ πυκνὴ σημασία. Οἱ τύποι τοῦ ζοῦν στὸ κλίμα μας. Ὁ μὴ εἶναι πανανθρώπινοι, ἔχουν τὴν προέκτασή τους. Ὁ Ντίκενς εἶναι βέρος Ἄγγλος, ὁ Χάμψον, ὁ Ἴψεν κατέκτησαν τὴν οἰκουμένη ἀπὸ τὴν ἰδιαίτερή τους πατρίδα. Καὶ μίλησαν στὴν παγκόσμια γλῶσσα τῆς τέχνης μὲ τὴν Ἑθνικὴ τους ἰδιοσυγκρασία.

Ἔτσι φθάνουμε στὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ Ἑθνικὴ τέχνη εἶναι ἡ μόνη ἀληθινὴ γιὰτὶ μετουσιώνει ὅλες ἐκεῖνες τὶς ἀξίες ζωῆς, οἱ ὁποῖες μᾶς προσφέρουν ἀμεσες συγκινήσεις.

ΒΑΣ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

ΝΟΟΤΡΟΠΙΑ ΞΕΠΕΣΜΟΥ

Τὸ μάθημα τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας στὸ Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν ἔπαυσε—καθὼς πληροφορηθήκαμε—νὰ εἶναι πιά ὑποχρεωτικὸ γιὰ τοὺς φοιτητὲς τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς, καὶ εἶναι μόνον προαιρετικὸ. Δηλαδή, ἂν θέλουν τὸ παρακολουθοῦν οἱ φοιτητὲς, ἂν ἔχουν καιρὸ ἢ κέφι. Κι' ἐπειδὴ λίγοι διαθέτουν σήμερα τὰ πολύτιμα αὐτὰ πράγματα ἦταν ἐπόμενο ν' ἀραιώσῃ τὸ ἀκροατήριον τοῦ μαθήματος αὐτοῦ, ποὺ ἀπορρίχνηται ἔτσι σὲ κατώτερη μοῖρα καὶ οὐσιαστικὰ καταργεῖται.

Νεοελληνικὴ φιλολογία! Σολωμός, Παπαδιαμάντης, Καβάφης, Ψυχάρης Χριστομᾶνος,—τί θέλουν τὰ «ἐλαφρά» αὐτὰ πράγματα μέσα στὸ σοβαρὸ ἴδρυμα ποὺ εἶναι στολισμένον μὲ κουκουβάγιες καὶ μὲ ἀρχαῖα ρητά;

Μοτίβο παλιό, πολὺ παλιό ποὺ τροφοδότησε ἀρκετὲς κωμικὲς ἢ τραγικὲς σκηνὲς καὶ ἀρκετοὺς καβγάδες. Δὲν πρόκειται τώρα νὰ τὸ ἐκμεταλλευθοῦμε καὶ πάλι... Ἀλλὰ δὲν σὰς φαίνεται ὅτι δίνουμε λιγάκι τὴν ἐντύπωση ὅτι ἀπὸ συγκατάβαση, ἢ ἀνοχή καὶ σὰν ντροπιασμένοι κάπως παραδεχόμεστε τὴ σύγχρονη γλῶσσα μας, τὴ σύγχρονη φιλολογία μας, τὴ σύγχρονη ζωὴ μας;

Εἰδικὰ μὲ τὴ φιλολογία, λὲς καὶ σταματήσαμε στὸν Πλούταρχο—οὔτε καὶ στὴν Ν. Διαθήκη—καὶ ἔως αὐτοῦ χρονολογοῦμε τὶς πνευματικὲς καὶ λογοτεχνικὲς περγαμνὲς μας. Ἀπὸ ἐκεῖ καὶ πέρα τίποτε, ἢ σχεδὸν τίποτε, ἢ κάτι τὸ παρακατιανό, τὸ ξεπεσμένο.

Νοοτροπία λιγάκι παράξενη, πραγματικὴ νοοτροπία ξεπεσμοῦ, δὲν νομίζετε; Νὰ κλείνουμε τὰ μάτια μπροστὰ στὴ σύγχρονη, τὴ ζωντανὴ ζωὴ, καὶ νὰ χάσκουμε ἔχοντας τὰ βλέμματα συνεχῶς γυρισμένα πρὸς τὰ πίσω.

Ἀκόμη καὶ τὴ σύγχρονη γλῶσσα μας—δὲν πρόκειται γιὰ τὴν καθαρεύουσα ἢ τὴν δημοτικὴ πρὸς Θεοῦ!—ἀκόμη καὶ αὐτὴν τὴν μαθαίνουμε στὰ κρυφά, στὰ πεταχτά, ἀπὸ μεγάλη ἀνάγκη καὶ συγκατάβαση. Ξέρετε ἐσεῖς νὰ διδάσκειται στὰ γυμνάσια γραμματικὴ τῆς νεοελληνικῆς γλώσσας,

—ἐπαναλαμβάνω: δὲν πρόκειται γιὰ τὴν καθαρεύουσα ἢ γιὰ τὴν δημοτικὴ—σύνταξη τῆς νεοελληνικῆς γλώσσας, σὰν μαθήματα ζωντανά, μὲ ἀσκήσεις, μὲ παραδείγματα παρμένα ἀπὸ τὴ σύγχρονη ζωὴ καὶ ἀπὸ τὴ σύγχρονη φιλολογία; Ἀρχαῖα, ὅλα ἀρχαῖα; Ἐκεῖ εἶναι ἡ εὐγένεια, ἡ ἀλήθεια! Ἀλλὰ ἡ ζωὴ, ὅσο καὶ ἂν τὴν περιφρονοῦμε, ὅσο καὶ ἂν ἐπιχειροῦμε νὰ τὴν πνίξουμε, παίρνει πάντα τὴ «ρεβάνς» τῆς, καὶ γι' αὐτὸ ἀναγκαζόμεστε νὰ καταφεύγουμε σὲ ἀξιοθρήνητους συμβιβασμούς, σὲ γλυκανάλατες σαλάτες. Ἀποτέλεσμα, ἡ ἡμιμάθεια, ἡ κακομεταχείριση τῆς γλώσσας μας, τὸ παράξενο, ἀλλὰ συνηθισμένο φαινόμενο ἀνθρώπων μὲ διπλώματα ἀνώτερα ποῦ δὲν μποροῦν νὰ γράψουν ὀρθά, κανονικὰ μιὰ σελίδα.

Κάθε τόσο ξεμιτίζουν συμπτώματα τῆς νοοτροπίας αὐτῆς τοῦ ξεπεσμοῦ ποῦ μᾶς κατέχει καὶ ποῦ θάπρεπε νὰ κτυπηθῆ τελοσπάντων, γιὰτὶ δὲ σχετίζεται μονάχα μὲ σχολαστικὰ ζητήματα τύπων καὶ φράσεων, ἀλλὰ μὲ ζωντανὲς ἐθνικὲς ἀνάγκες.

Γ. ΔΑΜΟΡΗΣ

ΕΠΙΣΗΜΕΙΩΜΑ

1) Στὸ τελευταῖο μου ταξίδι στὴν Ἀθήνα ἠῶρα κι' ἀγόρασα τὸ σπανιώτατο πρῶτο βιβλίον τοῦ Κονδυλάκη:

Ἰωάννου Δ. Κονδυλάκη: Διηγήματα ἢ Κρήσσα Ὀρφανή, ὁ ἀδελφοδιώκτης, τὸ Βοσκόπουλο τοῦ Ψηλορείτη, ὡν τὸ πρῶτον καὶ τὸ τελευταῖον ἐδημοσιεύθησαν ἐν τῇ ἐφημ. «Ραμπαγᾶ» ἐκδιδόντος Δ. Φέξη. Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῆς μυθιστορικῆς βιβλιοθήκης Δ.Α. Φέξη 1884, εἰς 160 σ. 40.

Τὸ ἀντίτυπον π' ἀγόρασα εἶναι κολοβό, τοῦ λείπουν δηλαδὴ οἱ σελίδες 33—40, ὅπου τὸ τελευταῖον διήγημα.

Στὶς σ. 3 ὑπάρχει ἡ ἀφιέρωσις:

Κυρίῳ

Νικολᾶω Δεικτάκη
Φιλοπάτριδι καὶ Φιλομούσῳ
ἐλάχιστον ὑπολήψεως

ΤΕΚΜΗΡΙΟΝ

ἀνατίθημι τόδε

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΝΔΥΛΑΚΗΣ

Τὸ πρῶτον ἀπ' τὰ διηγήματα ἔχει τὸν ὑπότιτλον «Ἡ τὸ ἐν Ἀρκαδίῳ Ἱερὸν Δράμα» (9 Νοεμβρίου 1866).

2) Στὰ βιβλιογραφικὰ ἄς προστεθοῦν καὶ τὰ δυὸ παρακάτω μικρότερα δημοσιεύματα:

Π. Κορνάρος: Μιὰ διάλεξι γιὰ τὸν Κονδυλάκη, ἐφ Παρατηρητῆς 8 Φεβρουαρίου 1928 σ. 1βγ. Χανιά (Περίληψις διαλέξεως Ἀρ. Καμπάνη στὸν «Παρνασσό» ἐξ ὀνόματος Συλλόγου Κρητῶν Φοιτητῶν καὶ Σπουδαστῶν).

Πέτρος Στυλίου: Ὁ Κονδυλάκης ἐφ. Ἡ Δράσις, Ἡράκλειον 18 Ἰουλίου 1937 σ. 2β.

N.B.T.

Η ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

ΟΛΜΟΥ ΠΕΡΑΝΘΗ: «Τὰ πρῶτα τραγούδια», Ἀθήναι 1937.

Τὰ πρῶτα ποιήματα ἑνὸς νέου ποιητοῦ, ὅταν μάλιστα παρουσιάζονται στὴν δημοσιότητα μετὰ τὸ παραπάνω τίτλο, ποῦ ὑποδηλώνει, χωρὶς κομπασμοὺς καὶ ἐπιτηδευμένη αὐταρέσκεια, τὰ πρῶτα βήματά του στὴν περιοχὴ τῆς ποιήσεως, μᾶς εἶναι πάντοτε συμπαθητικά, γιατί, μαζί με τὴν ἀγία νεανικὴ ἀγνοία, περικλείουν μέσα τους καὶ ὅλες τὶς ἀδολες λαχτάρεις καὶ τὶς τολμηρὲς ἐξορμήσεις τῆς φαντασίας, ποῦ μόνο μιὰ νεανικὴ ψυχὴ μπορεῖ ν' ἀποτολμήσῃ. Ἡ νεανικὴ λαχτάρεια εἶναι τὸ ἀγνότερο ἐκχύλισμα ἀπὸ τὴν ἴδια οὐσία τῆς ζωῆς, ὅ,τι ἀγιώτερο μπορεῖ ν' ἀπομείνῃ στὴ βασανισμένη ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου. Γι' αὐτὸ τὸ βαρύτερο ἴσως καθήκον ὅλων μας εἶναι, μετὰ σοφὴν ἐνατένιση, νὰ παρακολουθοῦμε τὰ, τρελλὰ ἔστω, πετάγματα τῆς νιότητος.

Τὰ νιάτα εἶναι τὸ σπέρμα, ποῦ περικλείει συμπυκνωμένη τὴ δυνατότητα καὶ τῶν πλέων ἀπίθανων πραγματοποιήσεων στὴν κοσμικὴ περιοχὴ. Τὰ νιάτα εἶναι τὸ μέλλον, δηλαδή ἡ ἴδια οὐσία τῆς ζωῆς, στὴν ἀτέλειωτη ροὴ τῆς καὶ στὴν αἰώνια τῆς μεταλλαγῆς. Λόγια κοινοτοπικά, λόγια χιλιεπιπωμένα, ποῦ μοῦ δίνουν ὅμως τὴν εὐκαιρία νὰ ἐκφράσω τὴ βαθειά μου πίστη στὸν κοσμογονικὸ ρόλο τῆς νεότητος. Ὅσοι ἀντικρύζουν τὴ νεότητα μετὰ τὴν εἰρωνεία τῆς δῆθεν κεκτημένης πείρας καὶ προσπαθοῦν, ταμπουρωμένοι στὴν ἀκίνησιάν τους, νὰ τὴν ἀποτρέψουν ἀπὸ τὴν κατάκτηση τῶν δικαιωμάτων τῆς, εἶναι σὰ νὰ προσπαθοῦν νὰ μπῆξουν τὸ μαχαίρι στὴν καρδιά αὐτῆς τῆς ἴδιας δημιουργίας, μ' ἄλλα λόγια εἶναι σὰ ν' αὐτοκτονοῦν οἱ ἴδιοι.

Μετὰ τὴν πίστη μου καὶ τὴν ἀγάπη μου αὐτὴ πῆρα στὰ χέρια «Τὰ πρῶτα τραγούδια» τοῦ κ. Ὀλμου Περάνθη. Ἡ ἴδια ἀγάπη καὶ ἡ ἴδια πίστη μου, ποῦ παίρνουν κάποιον θρησκευτικώτερο χαρακτήρα στὴν περιοχὴ τῆς ποιήσεως, μοῦ δίνουν τὸ δικαίωμα, καὶ τὴν ὑποχρέωση ἴσως, νὰ πῶ, εὐθύς ἐξ' ἀρχῆς πῶς ἡ λαχτάρεια τοῦ κ. Περάνθη δὲν ἔφθασε, γιατί δὲν ἦταν δυνατό νὰ φθάσῃ, ἔστω καὶ στὰ σύνορα τῆς περιοχῆς τῆς ποιήσεως. (Εἶναι ἀνάγκη νὰ διασαφηνίσω, ὅτι, γιὰ μένα προσωπικά, ἡ ἔννοια τῆς ποιήσεως εἶναι ἔννοια ἀπόλυτη, ἀνέκφραστη στὴν τέλεια τῆς μορφῆς, ἐμπεριέχουσα τὴν θεϊαν Ἀλήθειαν, ὁ θεῖος Λόγος μετουσιωμένος εἰς οὐσίαν ζωῆς καὶ φανερωμένος στὸν ἀνθρώπο). Τὸ γεγονός τοῦτο γιὰ τὸν κ. Περάνθη δὲν μπορεῖ νὰ ἔχη ἀποκαρδιωτικὲς συνέπειες, ἂν σκεφθῆ κανεὶς πῶς, ἀπὸ τὶς δύο ἢ τρεῖς ἑκατοντάδες—τόσοι ὑποθέτω πῶς θάναι— τῶν παλιῶν καὶ νέων ἐλλήνων ποιητῶν, εἶναι ζήτημα ἂν τρεῖς, ἢ τέσσαρες ἔστω, κατῶρθωσαν νὰ συλλάβουν τὴν Ποίηση στὴν ἀπόλυτὴ τῆς ἔννοια καὶ νὰ στρέψουν τὴ λαχτάρεια τους πρὸς τὴν κατάκτηση τῆς αἰώνιας ποιητικῆς Ἀλήθειας. Ἀλλὰ ἐκεῖνο ποῦ συγκινεῖ πραγματικά, ἐκεῖνο ποῦ σκλαβώνει τὴ συμπάθεια καὶ τὴν ἀγάπη μας εἶναι ἡ εὐκρίνεια καὶ ἡ ἀπλότητα μετὰ τὴν ὁποῖαν ἐκφράζει ὁ κ. Περάνθη τὰ μικρὰ καὶ ἀσήμαντα περιστατικά τῆς ἀτομικῆς του ζωῆς, ποῦ γι' αὐτὸν ἴσως, καὶ γιὰ κάθε νέον ἀσφαλῶς, παίρνουν τὴ σημασία βασικῶν ἀληθειῶν, ποῦ μέσα τους μπορεῖ νὰ βρῆ τὴν ἐκφρασὴ τῆς ἢ πανανθρώπινης ψυχῆ. «Τὰ πρῶτα τραγούδια» εἶναι ἡ ἐκφραση εἰς

καλοκαμωμένους στίχους, μετὰ ἕνα τρόπο θεματογραφικὸ καὶ βερμπαλιστικὸ, δηλαδή καθαρὰ ἀντιποιητικὸ τῆς ἱστορίας ἑνὸς νέου—τῆς κοινῆς ἱστορίας τῆς ἐλληνικῆς νεότητος θὰ μπορούσα νὰ πῶ,—ποῦ στὰ πρῶτα του βήματα συνήνησε τὴν ἀπογοήτευση καὶ τὶς ἀντιξοότητες τῆς βιοπάλης. Ὁ ποιητῆς τους, νέος ξενιτευμένος ἀπὸ τὴν πατρίδα, δοκίμασε ὅλες τὶς πίκρες καὶ τὶς δυσκολίες ποῦ δοκιμάζει κάθε νέος, ἀγωνιζόμενος στὰ ξένα γιὰ τὸ ψωμί του. Καὶ τὴν πίκρα τοῦ αὐτῆ τῆν ἔκαμε τραγούδι καὶ τὴν τραγούδησε, κάπως κοινὰ ἴσως, ὅμως ἀπλᾶ καὶ συγκινητικά. Ἀλλὰ ἕνα τραγούδι ὅσο συγκινητικὸ καὶ ἂν εἶναι, δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι πάντοτε Ποίηση. Ὅπως καὶ ἡ Ποίηση δὲν πραγματοποιεῖται πάντοτε μετὰ τὸ τραγούδι.

Τὴν ἴδια ἀπλὴ συγκίνηση δοκιμάζει κανεὶς διαβάζοντας καὶ τὴν τελευταία σειρά τῶν τραγουδιῶν, ποῦ εἶναι ἀφιερωμένα στὴν ἀγία μνήμη ἀγαπημένης ἀδελφῆς. Νοιώθω τὸ βαθὺ πόνο τοῦ ποιητοῦ, γιατί δὲν μπορεῖ παρά νὰ εἶναι βαθὺς ὁ πόνος τῆς μετοικησίας τῶν ἀγαπημένων μας μορφῶν. Τὸν τραγουδεῖ κι' αὐτὸν ἀπλᾶ, ἀλλὰ μετὰ τὸν ἴδιο θεματογραφικὸ καὶ βερμπαλιστικὸ τρόπο. Ἄν μπορούσε ὁ κ. Περάνθη μετὰ μιαν ὑπέρτατη ἐνορατικὴ προσπάθεια νὰ πλησιάσῃ στὸ μεγάλο μυστήριον τοῦ Θανάτου, θὰ τραγουδοῦσε ἴσως ἄλλιῶς τὸν πόνο του. Ἡ θὰ βυθιζότανε στὴ σιωπὴ του.

Ὁ κ. Περάνθη ὑποθέτω πῶς εἶναι πολὺ νέος. «Τὰ πρῶτα τραγούδια» του δείχνουν πῶς ἔχει στὸ πνεῦμα του τὴ θεία σπῖθα. Ἄν μπορέσῃ νὰ τὸ κάμῃ συνειδητῶς ἢ Ποίηση δὲν εἶναι μέσον γιὰ τὴν ἐπιτυχία ὁποιασδήποτε ἐπιδιώξεως, ἀλλὰ αὐτὸς ὁ σκοπὸς τῆς υπάρξεώς του, πῶς ἢ Ποίηση εἶναι τὰ «Ἱερά», ποῦ,—ἀλλήμονο!— ἔχουν χορτάση ἀπ' αὐτὰ τὰ σκυλιὰ ὀλόκληρης τῆς Ἑλλάδος, νὰ εἶναι βέβαιος πῶς μία μέρα, κι' ἂν ἀκόμη δὲ δυνηθῆ ν' ἀντικρύσῃ κατὰματὰ τὴν ποιητικὴ Ἀλήθεια, θὰ νοιώσῃ ὅμως τὴ χαρὰ τοῦ λυτρωμοῦ του.

Γ. Β.

ΑΡΓΗ ΚΟΡΑΚΑ: «Ἀπλὲς Ψυχές», Ἀθήναι 1937.

Ὁ φίλος συγγραφέας μᾶς ἀφηγεῖται τὴ ζωὴ ἑνὸς Μακεδονίτη δασκάλου, καθὼς περνᾷ μεσ' ἀπὸ τὴν περίοδο τῶν ἐθνικῶν μας ἀγώνων τοῦ 97, τοῦ Μακεδονικοῦ, τοῦ 12—13. Ὁρσὶα ἢ σκέψη του, νὰ μεταθέσῃ τὴ λογοτεχνία στὸ ἐθνικὸ ἔδαφος καὶ νὰ μᾶς κἀν νὰ συγκινηθοῦμε διπλὰ σὺν ἀνθρώποι καὶ σὺν Ἑλληνας. Μὰ ἀκριβῶς αὐτὴ ἡ διπλότητα μεγαλώνει τὴ δυσχέρεια καὶ χρειάζεται ἕνας πολὺ δυνατὸς κάλαμος γιὰ νὰ μᾶς περάσῃ μεσ' ἀπὸ τὶς γενεές τοῦ 97, τοῦ 903, τοῦ 12—13 κάνοντάς μας νὰ αἰσθανθοῦμε τὸν ἰδιαίτερο παλμὸ καὶ τὸ ἰδιαίτερο χρῶμα τῆς καθεμιᾶς καθὼς αὐτὲς θὰ περνοῦσαν ἀπ' τὴν ψυχὴ τοῦ ἥρωα καὶ θὰ γίνονταν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο ἀπὸ ἱστορικὲς πληροφρήεις ψυχικὰ γεγονότα.

Ὁ κ. Κόρακας αἰσθανόμενος τὴ δυσχέρεια μετέθεσε μπροστὰ μας τὸ κέντρο καὶ ἀντὶ νὰ μᾶς δώσῃ τὴν ἐποχὴ διὰ τῶν ἀνθρώπων ζήτησε νὰ μᾶς δώσῃ τὸν ἀνθρώπο διὰ τῆς ἐποχῆς. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο ἢ νομβέλλα του δὲν μπορεῖ νὰ ἔχει τὴν ἔννοια τῆς ἱστορικῆς λογοτεχνίας καὶ γίνεται μιὰ ἀφήγηση ζωῆς. Ἡ καλύτερα ἔτσι ἔπρεπε νὰ εἶχε γίνει. Ὁ ἥρωας εἶναι τόσο λίγο ἕνας ἀτομικὸς ἀνθρώπος, ὅσο καὶ ἐποχικὸς· ἀκόμη εἶναι ἕνα συμβατικὸ σύμβολο τῆς ἐποχῆς παρμένης στὸ σύνολό της, ὅχι στὴν ἰδιαίτερό-

τητα τῶν μεγάλων χρονολογιῶν της, ἀλλὰ μέσα σὲ μιὰ γενικότητα, τὴ γενικότητα τοῦ πατριωτικοῦ αἰσθήματος.

Ὁ Κόλιος εἶναι μιὰ ἀπλὴ ψυχὴ. Μολονότι παριστάνεται δάσκαλος δὲν ἔχει ἕνα δραγουμικὸ πνευματικὸ ξανακέρδισμα τῆς ἰδέας τῆς πατρίδας· ἀλλὰ ἀφήνεται νὰ ξαναζήσῃ παθητικά, αὐτοματικά, τὴ φιλοπατρία. Ὁ Κόλιος ἔχει πίστη. Καὶ πάλι πίστη ὅχι πού κάποτε λυγίζει ἀπὸ δύναμη ἀντιστάσεως καὶ σπάει, ἀλλὰ ἀδύνατη πού μπορεῖ καὶ λημονάει τὸν ἑαυτὸ της.

Ἡ ἀφήγηση στὴν ἀρχὴ ζωηρὴ ἀρκετὰ μᾶς ὑπόσχειται μιὰ ἔνταση καὶ ἕνα ἐνδιαφέρον, ἔπειτα χαλαρώνει. Κάποτε γίνεται ἀπὸ τραγοῦδι κανονάρχημα. Ἄλλοτε πλατειάζει, δὲν ἔχει αἴσθησι τοῦ περιττοῦ. Ἐδῶ μιὰ ἐξαντλητικὴ μακρὰ περίοδος. Ἐκεῖ μιὰ ἠθογραφικὴ ἀργοπορία. Τώρα μιὰ ἄκαιρη ρομαντικὴ περιγραφή τόπου ἀπὸ στόμα χωρικοῦ. Ἐπειτα ἕνα πλασάρισμα καλοῦ αἰσθήματος ἢ γλυκερῶν λόγων. Κι' εἶναι γνωστὸ, ὅτι τὰ γλυκερὰ λόγια δὲν κάνουν πάντα τὴ καλὴ λογοτεχνία. Ὁκ. Κόρακας δὲν εἶναι ἀρκετὰ ὁμαλὸς ἀφηγητής.

Καὶ τέλος δὲν κατάρθωσε νὰ ὑποτάξῃ τὴ ὕλη του στὴ πρόθεσή του. Γενικὰ ὅμως τὸ ἀφήγημα τοῦτο δὲν εἶναι ἄμοιρο ἀπὸ κάποιο παλμὸ ζωῆς, πού αἰσθανόμαστε, πῶς ὁ συγγραφέας προσπαθεῖ κάθε στιγμὴ νὰ ἐμφυσησῇ στὰ πρόσωπα καὶ τὰ πράγματα.

* *

Σ. ΧΟΝΔΡΟΠΟΥΛΟΥ : «Πρόσωπα στὸ περιθώριο», Πειραιᾶς 1937.

Ὁ κ. Χονδρόπουλος ὁ συμπαθὴς νέος λογοτέχνης τοῦ Πειραιᾶ ἐξακολουθώντας τὴ συγγραφικὴ του δρᾶση μᾶς δίδει τὸν προκείμενο τόμο διηγημάτων μετὰ τοὺς ἄλλους δυὸ, πού προηγήθηκαν μετὰ τοὺς τίτλους «Κουρασμένοι πού βαδίζουν», (1932) καὶ «Ἡρώες χωρὶς ἄθλους», (1933).

Στὸν τόμο αὐτὸν ὁ συγγραφέας συνεχίζει, ἀπλώνει τὸ κοίταγμά του στὸν τομέα ἐκεῖνον τῆς κοινωνικῆς ζωῆς, ὅπου συναντᾶ κανεὶς τοὺς ταπεινοὺς καὶ ἀγνωστούς ἥρωες τῆς ζωῆς, ἀλλὰ καὶ τοὺς κάπως ἀνωμάλους εἴτε ἀπὸ μιὰ εὐγενῆ εἴτε ἀπὸ ἐπίκτητη ἀνωμαλία καὶ ἀκόμη ἐκείνους στοὺς ὁποίους ἢ χαρὰ ἢ λύπη παρουσιάζονται ἐντελῶς περαστικά σὰν μυρουδιὲς ὁμορφες ἢ ἄσχημες ἐνῶ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι στὸ βάθος παραμένουν ἀδιάφοροι,— διότι ἀκριβῶς αὐτὸ εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸ ὅλων αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων με ἐλαττωμένη τὴ ζωικὴ αἴσθησι: ἡ ἀδιαφορία, ἡ ἀνικανότητα γιὰ τὴ ζωὴ, φωτιζόμενη κάπου κάπου ἀπὸ ἀναλαμπές χαρᾶς ἢ λύπης. Ὅλοι αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι εἶναι οἱ ἴδιοι στὸ βάθος καὶ ὁ κ. Χονδρόπουλος δὲν ἐφρόντισε νὰ τοὺς ἐξατομικεύσῃ.

Ἡ ἔκφρασις εἶναι φανερά παραμελημένη καὶ ἡ ἐντύπωσις ὅχι ὅσο πρέπει ζωηρὴ καὶ ἐντυπωτικὴ. Δὲν ὑπάρχει τιποτέ, πού ὅταν κλείσουμε τὸ βιβλίον παραμένει σὰν ἀγαπητὸ ὡσὰν ἐπίμονο ὄραμα. Αὐτὸ θὰ πῆ, πῶς ἢ μοῖρα τῶν ἀνθρώπων του μᾶς ἔμεινε οὐσιαστικὰ ἀδιάφορη, ἐνῶ ἀκριβῶς ἢ πρόθεσις. Ἴσως τοῦ συγγραφέα εἶναι νὰ μᾶς κἀνῃ ἀλησμόνητους τοὺς ἀνθρώπους του.

* *

Γ. ΔΕΝΔΡΙΝΟΥ : «Ὁ Μαρμούνθ», Ἀθῆναι 1937.

Ὁ «Μαρμούνθ» εἶναι ἡ ἱστορία ἐνὸς ἀνθρώπου, πού ἔχει προεκταθεῖ μετὰ τὴ φαντασία. Ἀπὸ ἐσωτερικὴ ἀποψη ἢ περιπέτειά του δὲν ἔχει τίποτε τὸ

σημαντικὸ.

Ἐκεῖνο, πού ἔχει νὰ προσέξῃ κανεὶς εἶναι, ὅτι ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς δὲν εἶναι κύριος τῆς τύχης του, δηλ. δὲ μοιάζει μετὰ τὰ γνωστὰ λογοτεχνικὰ πρόσωπα, πού ἀπὸ πρωτότερα ἐδραίωνονται ἔτσι οἱ ὅροι τῆς ζωῆς τους, ὥστε νὰ ζήσουν μοῖρα ἢ σύμφωνα μετὰ τὴς δημιουργημένες προϋποθέσεις τῆς ζωῆς τους — αὐτοὶ εἶναι ἄνθρωποι τῶν λογικῶν λογοτεχνημάτων — ἀλλὰ ὁ ἥρωας τοῦ ἔργου εἶναι μᾶλλον, ὡς μοῖρα, στὴ διάθεσι τοῦ συγγραφέα. Τίποτε δὲν ἐμποδίζει νὰ πάρῃ κάθε στιγμὴ ἄλλη τροπὴ ἢ διήγησις, διότι δὲν ὑπάρχει καμμιά ψυχολογικὴ ἢ ἰδιοσυγκρασιακὴ ἀναγκαιότητα καὶ ὁ ἥρωας μπορεῖ νὰ πάθῃ ἢ νὰ κἀνῃ ὅ,τι τραβάει τὸ γούστο τοῦ συγγραφέα. Ἔτσι κ' ἕνας ἥρωας τοῦ Γιαννόπουλου, ἔτσι καὶ τοῦ Ἀλιθέρου. Σ' αὐτὸ τὸ εἶδος τέχνης δὲν ὑπάρχει ρεαλισμὸς οὔτε ψυχολογικὸς οὔτε νατουραλιστικὸς, ἀλλὰ πρόκειται γιὰ τὴ δημιουργία ἐνὸς ἀνθρώπου—φάσματος, πού καθρεφτίζει τὴ φαντασία τοῦ γράφοντος, ἐλεύθερη ἀπ' ὅλες τὴς πιθανότητες καὶ ἀνελίξεις.

Ἐννοεῖται, ὅτι ὁ φαντασιακὸς αὐτὸς ρεαλισμὸς, — πηγάζει ἀπὸ τὴ διασταύρωσι Ροε—Irwing—συμβολισμοῦ—Pirandello—Hamsun—Dostojevski κ.λ.—ἔχει στὴ βάση του κάποια λογικὴ καὶ κάποια δική του πραγματικότητα.

Ἡ ἔτσι συντεθειμένη τέχνη εἶναι ἡ λεγομένη τῆς ρομαντικῆς εἰρωνείας χωρὶς νὰ εἶναι ἀπαραίτητο σ' αὐτὴ τὸ κωμικὸ στοιχεῖο. Βαθιὰ κωμικὸ μόνον εἶναι τὸ πρόσωπο τοῦ ἀνθρώπου, πού παίζεται στὰ χέρια ἐνὸς δημιουργοῦ καὶ δὲν ἔχει αὐτοτέλεια.

Ἡ τέχνη αὐτὴ ἀρχίζει στὴν Ἑλλάδα κυρίως μετὰ τὸν Κόντογλου, ἀλλὰ μεταπολεμικὰ βρῆκε ἀπὸ τὴν ἀρχὴ, χωρὶς ἐξάρτησι καμμιά, μιὰ νέα ἐκδήλωσι στὴν πεζογραφία διαφόρων νέων. Νά, ὁ Σκαρίμπας, ἐραστὴς τοῦ λοξοῦ καὶ τοῦ ἀνωμάλου, λυρικὸς κάποτε, πρωτόγονος κάπως καὶ θορυβώδης, ὡς τόσο βαθιὰ ἀνθρώπινος. Ὁ Γιαννόπουλος ἀριστουργηματικὰ λεπτὸς ὅταν ἐπιμελεῖται ὅσο πρέπει τὰ ἔργα του, εἴρων μέχρι... συμπαθείας γιὰ τοὺς ἀνθρώπους του, στερημένος ἀπὸ συναισθηματικότητα τοῦ κοινοῦ γούστου, εὐρωπαϊκὰ μορφωμένος, μετριόφρων καὶ ἀθόρυβος. Ὑπῆρξε συνεργάτης τοῦ Marinetti, ἕνας ἀπὸ τοὺς πρώτους φουτουριστὲς στὴν Ἰταλία καὶ ἐκδότης φουτουριστικοῦ περιοδικοῦ (1917). Εἶναι κατὰ σειρὰν Ἡπειρώτης, Γκάγκαρὸς καὶ σήμερα συμπολίτης μας.

Ὁ Ἀλιθέρος, ὁ πικραμένος ποιητὴς τῆς Ἀλεξανδρείας, συμπαθητικὸς στὴς ἀναμνήσεις του, ἐχθρὸς τῆς συνήθειας, διανοητικὰ ἀνήσυχος, ὅχι τελειωτικὰ φαντασιακός.

Ὁ Κόντογλος, ὁ Σκαρίμπας, ὁ Δενδρινός, ὁ Γιαννόπουλος, ὁ Ἀλιθέρος. Ἦδη ἀρκετοί. Faciunt collegium.

* *

ΑΝΤ. ΒΕΝΝΙΕΡΗ : «Ἀλεξάνδρα», Ἀθῆναι 1936.

Τὸ βιβλίον τιλοφορεῖται εἰδικώτερα «Ἀθηναϊκὸ μυθιστόρημα», καὶ μ' αὐτὸ ἐννοεῖ ὁ συγγραφέας τὴν μὴν ἱστορίαν ρομαντικὴν καὶ αἰσθησιακὴν μαζὶ ἐνὸς κόσμου ἀδειοῦ ἀπὸ ψυχῆ, ἱστορίαν ἄχαρων δημοσίων ὑπαλλήλων, δακτυλογράφων, σχεδιαστῶν κ.τ.λ. Πόση ἀφέλεια χρειάζεται γιὰ νὰ χαρα-

κτηρίση κανείς ως τίποτε λιγότερο από «'Αθηναϊκό» αυτό το μυθιστόρημά, αλλά και μιὰ δόση ακόμη μικρῆς πονηρίας... αἶ, ἀφοῦ εἶναι 'Αθηναϊκό...

Τὸ βιβλίο αὐτὸ δὲν ἔχει καμμιά ἀπολύτως λογοτεχνική ἀξίωση οὔτε κἀν καμμιά φανερὴ προσπάθεια γιὰ ἓνα καλὸ γράψιμο. Καὶ τί θὰ χρησίμευαν ὅλα αὐτά; Εἶναι τόσο ψεύκικο καὶ φουσκωμένο, ὥστε χωρὶς ἄλλο... θὰ διαβαστῆ.

Π. ΣΠΑΝΔ.

ΒΑΣ. ΔΕΔΟΥΣΗ: «'Η Φεγγαροντυμένη», Θεσσαλονίκη 1937.

Μὲ τὴν ὄρεξη καὶ τὴν ἐπιθυμία πού ἔχει καθέννας γιὰ τὴν ἐξύψωση τῆς λογοτεχνικῆς παραγωγῆς στὴ Θεσσαλονίκη, διάβασα τὴ «Φεγγαροντυμένη».

Τὸ ρομάντζο αὐτό, ὅπως τὸ ὀνομάζει, τοῦ κ. Δεδούση, παρουσιάζει στὴν πρῶτῃ ἐντύπωση μιὰ γλώσσα δημοτικὴ στρωτῆ. Αὐτὸ εἶνε βέβαια ἓνα προτέρημα πολῦτιμο γιὰ τὸ ἔργο μπαίνει ἀμέσως στὴν ἀντίληψη τοῦ ἀναγνώστη, χωρὶς νὰ τὸν κουράζει, ὅπως πολλὰ ἄλλα, μὲ τὸν κόπο τοῦ νὰ καταλάβῃ τὴ γλώσσα, πρᾶγμα πού ζημιώνει καὶ τὸ ἔργο, καὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ ὄργανο τῆς γλώσσας, πού ἔχει δυστυχῶς πολλοὺς ἀκόμα ἐπικριτές, στηριζόμενος σὲ γελοῖα πάντα ἐπιχειρήματα, ἀφοῦ σοβαρὰ τέτοια βέβαια δὲν ὑπάρχουν. Καὶ ὡς ἐδῶ μὲν μποροῦμε νὰ ποῦμε τὸ «ὡς εἴ αν ἡμῖν ἔχοι καὶ τῷ λογίῳ θύσωμεν». Στὸ περιεχόμενο ὅμως τοῦ ἔργου, στὴν πλοκή, τίς ἐννοίες καὶ σκέψεις γιὰ τὴν κοινωνικὴ μας διάρθρωση, τὴν ὁποῖαν ὁ συγγραφέας ἢ ἀπεικονίζει, ἢ θέλει νὰ κατευθύνῃ μιὰ πού ἀπὸ τὴν Κοινωνία τὴ δική μας παίρνει τὴν ὑπόθεση του, σ' αὐτὸ δὲ μποροῦμε νὰ συμφωνήσουμε, καὶ νὰ τὸ θεωρήσουμε ἐπιτυχημένο.

Μιὰ ἀπέραντη φιλολογία, μὲ σκέψεις φιλοσοφικῆς ἀρπαγμένες ἀπὸ διάφορα ἀντίθετα, κί' ἀνόμοια στοιχεῖα καὶ ριχμένες παράκαιρα στὰ περισσότερα σημεῖα, ἓνας ἀρρωστιάρικος ρομαντισμὸς τῆς κακῆς ὥρας, καὶ ἓνας πεισιθανατισμὸς. Καὶ ὅλα αὐτὰ πλεγμένα, στὸ ἀπαράβατο, γιὰ τὸ μεγαλύτερο ποσοστὸ τῆς Νεοελληνικῆς πνευματικῆς παραγωγῆς, πλαίσιο τοῦ σεξουαλικοῦ συντελεστή. Ἐνας ἐπιδερμικὸς σεξουαλικὸς αἰσθησιασμὸς, γεννημένος πάνω σὲ μιὰ ξαφνικὴ εἰκόνα κοιμισμένου γυμνοῦ κοριτσιοῦ. "Ε;!... καί;...! αὐτὰ ὅλα ἐξηγοῦν μιὰ αὐτοκτονία ἀπρόοπτη; Μιὰ τρέλλα ἀνεξήγητη ἀπὸ τὴν ἐξέλιξη πού παίρνει ἢ ὑπόθεσι; ὄχι βέβαια· τέτοια πράγματα δὲν γίνονται.

Δὲν πιστεύω πῶς μπορεῖ νὰ πῆ κανεὶς ὅτι αὐτὰ συμβαίνουν στὴν Κοινωνία μας τὴ σημερινή, καὶ πῶς αὐτὴ τὴ Κοινωνία ζωγράφισε ὁ συγγραφέας. Ὑπάρχει καὶ μιὰ ἄλλη ἄποψη στὴ λογοτεχνία: Σ' αὐτὴν ὁ λογοτέχνης, σὰν ἄνθρωπος ἀνώτερος ψυχικὰ καὶ πνευματικὰ δείχνει τὴ κατεύθυνση πού πρέπει νὰ πάρῃ μιὰ κοινωνία γιὰ νὰ νάνεβῃ σὲ ψηλότερο ἐπίπεδο πολιτισμοῦ. Μήπως αὐτὴ εἶναι ἢ ἐπιδίωξη τοῦ κ. Δεδούση; Μήπως ἐπιζητεῖ νὰ ὀδηγήσῃ τὴ Κοινωνία μας σὲ ψυχικοὺς καὶ συναισθηματικοὺς κόσμους ὅπως φαίνονται αὐτοὶ στὸ βιβλίο του; "Α! ὄχι!... παρακαλῶ. Τέτοια πράγματα δὲν γίνονται σ' ἐμᾶς, καὶ περισσότερο δὲν συμβουλευόμαστε. Τέτοια πράγματα δύσκολα κανεὶς μπορεῖ νὰ συναντήσει καὶ σὲ παρηκμασμένους πολιτισμούς,

τὴν ἐποχὴ τοῦ ἐκφυλισμοῦ τους.

Γενικώτατα τὸ βιβλίο τοῦ κ. Δεδούση ἄτυχον στὴ σύλληψή του, ἄτυχον κί' ἀποτυχημένο καὶ στὴν ἐκτέλεση.

Κ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

ΜΑΓΙΑΣ ΔΡΟΣΟΥ: «Τελευταῖα κορίτσια στὴ γῆ», Ἀθήνα 1937.

Μία σειρά ἀπὸ δεκαπέντε διηγήματα. Τὰ διηγήματα αὐτὰ ἔχουν ἓνα φανερὰ γυναικεῖο χαρακτῆρα: Εἶνε καλοβαλμένα, συγυρισμένα, φροντισμένα, νοικοκυρεμένα. Καὶ μάλιστα ἀνήκουν σ' ἓνα κορίτσι πού δὲν ἔχει ἀκόμη ἀνησυχίσει ὅπὸ τὰ σύγχρονα πάθη. Ἔχουν κἀτι στὸ παλιοαστικὸ, στὴν ἔλλειψη ἀμφιβολίας, στὸ αἶσθημα τῆς γαλήνης καὶ ἀσφάλειας. Ἀπορίσ ἄξιο πῶς βρέθηκε στὸν τόμον αὐτὸν ἓνα διήγημα σὰν τὸ «Παιχνίδια ἀπὸ τὴ Δύση», πού δείχνει ὄχι μόνον ἓναν τυπικὸ προσανατολισμὸ στὸ «μοντέρνο», ἀλλὰ καὶ κάποια αἶσθησι τῆς ἐπιδράσεώς του στὴν ψυχὴ μας. Ἀλλὰ δὲ χρειάζεται νὰ πᾶμε μακριὰ γιὰ ἐξήγησι, ὅταν παρατηρήσουμε, ὅτι τὸ ρομπότ, ἢ σφῆνα τοῦ «μοντέρνου» τελικὰ παραμερίζεται καὶ οἱ δύο ἥρωες τοῦ διηγήματος ζοῦν εἰς τὸ ἐξῆς τὴν ἀπλὴ ζωὴ τῶν φυσικῶν αἰσθημάτων.

Ἡ δις Δρόσου μπορεῖ προχωρώντας νὰ φτάσῃ σὲ ζηλευτὰ τέρματα. Ἔχει ἦδη κἀτι ἀπὸ τὴν ἀπαλότητα ἐκείνη, πού εἶνε ἡ πρώτη ὄρχη τοῦ καλοῦ ὕφους καὶ τῆς διαύγειας, πού ἀποτελεῖ ἓνα ἀντάλλαγμα γιὰ τὸ συνηθισμένο τῶν θεμάτων. Καὶ εἶναι ἀκόμη ἀρεστό, ὅτι φροντίζει νὰ μὴ βαραίνει πολὺ, δυσανάλογα μὲ τὸ θέμα, τὰ διηγήματά της μὲ τὴν παρεμβολὴ σκέψεων ἢ παρατηρήσεων, οἱ ὁποῖες στὸ ἔργο της κρατιοῦνται στὶς πρέπουσες ἀναλογίες: ἡ δις Δρόσου ἔχει τὴν αἶσθησι τοῦ μέτρου, πού λείπει ἀπὸ πολλοὺς νέους.

Ἡ δις Δρόσου ξεύρει ἦδη ν' ἀπλῶσῃ ἓνα διήγημα· μερικὰ μάλιστα διηγήματά της ξετυλίγονται πολὺ ὠραῖα: «Τὸ σπῆτι μὲ τίς ἑκατὸ φωνές», ἢ «Γοητεία», «Κάποια γαλάζια γράμματα» κ. λ. Δὲ μένει παρά... τὸ ὑπόλοιπο: νὰ προχωρήσῃ σὲ ἔντασι καὶ βάθος.

Π. ΣΠΑΝΔ.

Γ. ΒΑΛΕΤΑ: «Κωνσταντῖνος Μιχαηλίδης», Καλλονὴ 1936.

Ὁ κ. Γ. Βαλέτας γνωστὸς καὶ ἄξιος ἐρευνητῆς τῶν ἀγνωστων καὶ ἀξιοπρόσεχτων σελίδων τῆς νεοελληνικῆς πνευματικῆς ἱστορίας, ἀνατυπώνει ἀπὸ τὸ «Δελτίον» μιὰν ὀλιγοσέλιδη μελέτη του γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο τοῦ Κωνσταντῖνου Μιχαηλίδου, πατέρα τοῦ Κλεάνθη Μιχαηλίδου, τοῦ γνωστοῦ στὰ Ἑλληνικὰ Γράμματα μὲ τὸ ψευδώνυμον Ἀργύρης Ἑφταλιώτης.

Ἡ μελέτη αὐτὴ τοῦ κ. Βαλέτας ἀποτελεῖ μέρος ἀπὸ μιὰ σειρά μελετῶν του πάνω στὰ Νέα Λεσβιακὰ Γράμματα.

**

Γ. ΒΑΛΕΤΑ: «Ὁ Σολωμὸς καὶ οἱ Φαναριῶτες», Μυτιλήνη 1936.

Ὁ ἴδιος κ. Βαλέτας ἐξέδωκε πέρυσι μιὰ πολὺ ἐνδιαφέρουσα μελέτη του, ὅπου μᾶς δίνει μιὰ σαφῶς διαγραφομένη εἰκόνα τῶν σχέσεων τοῦ Σολωμικοῦ πνεύματος μὲ τὸ ἐπικρατοῦν ἀπὸ τὰ 1825—1891 φαναριωτικὸ πνεῦμα. Τὸ μόνον σημεῖον πού ξενίζει στὴ μελέτη του εἶναι, ὅτι ἀπὸ τὴν ἀγάπη πρὸς τὸ θέμα του παρασυρόμενος, ἐξακολουθεῖ καὶ σήμερον ἀκόμα,

έπειτα από τόση εργασία ανατοποθετήσεως τῶν ἀξίων στὸν τόπο μας νὰ πιστεύη, ὅτι ὁ κ. Ἀποστολάκης στάθηκε ἱκανὸς νὰ ἰδῇ «κριτικά» τὸ Σολωμό.

ΜΑΡΙΕΤΤΑΣ ΕΠΤΑΝΗΣΙΑΣ : «Ὁ πεσομιμοδὸς τοῦ Λεοπάρντι», Ἀθήνα 1937.

Εἶναι γνωστὴ ἡ συμβολὴ τῆς Κας Μαριέττας Μινώτου (Ἐπτανήσιας) στὰ Γράμματα τῆς ἰδιαίτερας πατρίδας της μὲ τὴν ἔκδοση κυρίως, τῆ δεκάχρονη, τῆς Ἰο νίας Ἀ ν θ ο λ ο γ ί α ς. Ἡ ἴδια θέλοντας νὰ συνεχίσῃ τὴν πνευματικὴ προσφορὰ της, ἐκδίδει τὴν παρούσα μελέτη της γιὰ τὸν Ἰταλὸ ποιητὴ Λεοπάρντι καὶ εἰδικὰ γιὰ τὸν πεσομιμοδὸ πού χαρακτηρίζει τὴ διάθεσιν καὶ τὴ σκέψιν του.

Ἡ ἐργασία αὐτὴ τῆς Κας Μινώτου εἶναι μία καλὴ ἐνημέρωσις στὸ ζήτημα, πληροφορικὴ μᾶλλον καὶ περιγραφικὴ, παρὰ ἀναλυτικὴ καὶ ἐξηγητικὴ. Εἶναι ἀπλὰ γραμμὴν καὶ προσιτὴ σ' ἓνα εὐρύτερο κοινόν.

Π. ΣΠΑΝΔ.

ΑΓΓΕΛΟΥ ΚΑΣΙΓΟΝΗ : «Ἡ Διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ», Ἀλεξάνδρεια 1937.

Ὁ κ. Ἄγγελος Κασιγόνης, ὁ τόσο γνωστὸς ἐκδότης τῆς Ἀλεξανδρινῆς «Ἐρευνας», μᾶς ἔδωκε τελευταίᾳ ἓνα τομίδιον στὸ ὁποῖο συνεκέντρωσε τὰ ωραιότερα καὶ διδακτικώτερα ἀποφθέγματα τῶν τεσσάρων Εὐαγγελίων, ἀρχίζοντας ἔτσι τὸν ΙΑ' τόμο τῆς «Ἐρευνας» μὲ «λόγια γλυκά, γραμμένα στὴ γλυκεῖα γλῶσσα τοῦ Εὐαγγελίου· λόγια πού θὰ μᾶς ποῦν τὰ μυστικά τῆς ζωῆς». Καὶ γιὰ τὴν ωραία του αὐτὴ ἔμπνευσις δὲν μποροῦμε παρὰ νὰ τὸν συγχαροῦμε.

«ΚΙΝΥΡΑΣ» ΠΑΦΟΥ : «Διαλέξεις περὶ τῶν κορυφαίων Κυπρίων Φιλοσόφων καὶ Πεζογράφων», Πάφος 1937

Ὁ σύλλογος «Κινύρας» (Πάφου Κύπρου) ἐξέδωσε σὲ κομψὸ τόμο τὴν σειρά τῶν διαλέξεων πού διοργάνωσε τὸν περασμένον χρόνον γιὰ τοὺς διαπρεπέστερους φιλοσόφους καὶ πεζογράφους τῆς μεγαλονήσου μας. Περιλαμβάνει τίς διαλέξεις γιὰ τοὺς : Ζήνωνα τὸν Κιτιέα (τοῦ κ. Κ. Σπυριδάκη), Δημόνακτα, τὸν Κύπριον κυνικὸν φιλόσοφον (τοῦ κ. Κλ. Γεωργιάδη), Ἅγιον Νεόφυτον τὸν Ἐγκλειστον (τοῦ κ. Π. Πασχαλίδου), Λεόντιον Μαχαιρᾶν (τοῦ κ. Λ. Φιλίππου), Νίκο Νικολαΐδην (τοῦ κ. Τεύκρου Ἀνθία), Μελεῆ Νικολαΐδην (τοῦ κ. Σ. Θ. Χρίστη) καὶ Ἀρχιμανδρίτην Κυπριανόν (τοῦ κ. Λ. Φιλίππου).

Ἐκεῖνο πού ξενίζει, εἶναι τὸ ὅτι ἀπὸ τὴν ὅλην σειράν, λείπει μελέτη γιὰ τὸν Γλαῦκον Ἀλιθέρον, ἀναμφισβήτητον ἀπὸ τοὺς κορυφαίους Κυπρίους πεζογράφους. Ἄς ἐλπίσουμε, ὅτι ὁ «Κινύρας» τὴν παράλειψιν αὐτὴν θὰ τὴν ἀναπληρώσῃ στὴν σειρά τῶν διαλέξεων γιὰ τοὺς ποιητὰς τῆς νήσου πού προαναγγέλει.

ΝΙΚΟΣ Π. ΠΑΝΟΣ

Ν. Β. ΤΩΜΑΔΑΚΗ : «Ἐπτανησιακὰ Φιλολογικά», Ἡράκλειον Κρήτης 1937.

Ὁ κ. Τωμαδάκης ἀνατυπώνει ἀπὸ τὸ περιοδικὸ «Κρητικὰς Σελίδες», δύο μελέτες του. Ἡ πρώτη μὲ τὸν τίτλον «Ἐρωτόκριτος ἢ Βιλλισρᾶς ὁ ἐμπνευστὴς τοῦ Σολωμοῦ;» ἔχει σκοπὸ νὰ ἀναιρέσῃ ὠρισμένες γνώμες πού ὁ

κ. Φ. Μιχαλόπουλος διατύπωσε στὸ βιβλίον του «Διονύσιος Σολωμὸς» (1931). Εἰδικὰ γιὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ στίχου

«ἀνοιχτὰ πάντα κι' ἄγρυπνα τὰ μάτια τῆς ψυχῆς μου»,

πού ἀποτελεῖ ὄχι τὸ κύριον θέμα, ἀλλὰ τὴν πέτραν τοῦ σκανδάλου στὴ συζήτησιν πού ἀνοίγει ὁ κ. Τωμαδάκης, θὰ θελήσω νὰ γράψω στὰ «Νεοελληνικά Γράμματα».

Ἡ δευτέρα μελέτη τοῦ κ. Τωμαδάκη «Μία δῆθεν συλλογὴ τοῦ Σολωμοῦ», πάει ν' ἀνασκευάσῃ ὅσα ὁ κ. Γ. Βαλέτας ἔγραψε στὴ μελέτη του «Ὁ Σολωμὸς καὶ οἱ Φαναριῶτες» (1936 σ. 7—8) γιὰ τὴν ἔκδοσιν ποιημάτων τοῦ Σολωμοῦ ἀπὸ τὸν Μ. Παπαδόπουλον—Βρετόν, τὴν ὁποῖαν ὁ κ. Βαλέτας ὀνομάζει «πρῶτη συλλογικὴ ἔκδοσιν τοῦ Σολωμοῦ».

Κ. ΚΑΛΑΝΤΖΗ : «Ὁ ἱστορικὸς Ἀμβρόσιος Φραντζῆς», Ἀθήνα 1937.

Ὁ κ. Κаланτζῆς, τῶν πνευματικῶν ἐνδιαφερόντων τοῦ ὁποῖου γέννημα καὶ καθρέφτης ὑπῆρξε τὸ φυλλάδιον πού ἐξέδωκε στὰ 1932 μὲ τὸν τίτλον : «Συνομιλίαι γύρω ἀπ' τὴ σύγχρονη πνευματικὴ ζωὴ», ἐξέδωκε προσφάτως μίαν σύντομον μονογραφίαν του γιὰ τὴν ζωὴν καὶ τὸ ἔργον τοῦ ἱστορικοῦ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως Ἀμβροσίου Φραντζῆ (1771—1851) κινήμενον ἀπὸ μίαν ἔντονον ἀγάπην πρὸς ὅτι ὀνομάζουμε Ἑλληνικὴν παράδοσιν, Ἑλληνικὸν παρελθόν. Ἡ μονογραφία στηριγμένη σὲ ὠρισμένα βοηθήματα, παρουσιάζει τὸν Φραντζῆ μᾶλλον ὡς κληρικόν, ὡς πολεμιστὴν, ὡς διπλωμάτην, μᾶλλον ὡς ἄνθρωπον τῆς δράσεως, — καὶ τὴν δράσιν του ἀκριβῶς ζητεῖ νὰ ἐκκαίκευσῃ χωρὶς ν' ἀπευθύνεται καθόλου στὴν προσωπικότητα τοῦ Φραντζῆ ὡς ἱστορικοῦ, τὸν ὁποῖον θὰ τοποθετοῦσε ἀνάμεσα στοὺς ἱστορικοὺς τῆς Ἐπαναστάσεως.

ΙΣΑΚ Ι. ΚΑΜΠΕΛΗ : «Ὁ πολιτισμὸς τῶν Ἑβραίων», Θεσσαλονίκη 1937.

Ὁ κ. Καμπελῆ, Ἰσραηλίτης φίλος τῶν Γραμμάτων, συμπολίτης μας, ἐκδίδει τὴν διάλεξίν του, πού ἔκαμε στὴν αἴθουσαν τοῦ Ἐμπορικοῦ καὶ Βιομηχανικοῦ Ἐπιμελητηρίου τὸ Φεβρουάριον τοῦ 1935.

Στὴν ἔκδοσιν προλογίζει ὁ ἀρχιρραβίνος τῆς Θεσσαλονίκης, ὁ ὁποῖος χαρακτηρίζει τὴν διάλεξιν τοῦ κ. Καμπελῆ κατὰ τὸν τρόπον τόσο ἀρκετὰ ἐπαρκῆ, ὥστε νὰ περιτεύη κάθε δικὴ μας προσθήκη.

Ὁ κ. Σ. Κόρετζ λέγει διὰ τὸν κ. Καμπελῆν, μεταξὺ ἄλλων, ὅτι : «Ὁ ρήτωρ προσεπάθησε νὰ μᾶς ἀναφέρῃ τὴν συνδρομὴν τοῦ πρωτοτύπου τούτου (Ἑβραϊκοῦ) πολιτισμοῦ εἰς τὴν πρόοδον τῆς ἀνθρωπότητος, ἰδιαίτερον λαβὼν ὑπ' ὄψιν καὶ τὴν συνεργασίαν τοῦ Ἑβραϊκοῦ πνεύματος μὲ τὴν Ἑλληνικὴν μεγαλοφυΐαν».

Π. ΣΠΑΝΔ.

Γ. Κ. ΚΑΤΣΙΜΠΑΛΗ : «Κώστας Κρυστάλλης», Ἀθήνα 1937.

Ἀθόρυβα ὁ κ. Γ. Κατσιμπαλῆς συνεχίζει τὴν πολυτίμη ἐργασίαν του, τῆς μελέτης τῶν παλιῶν κειμένων καὶ τῆς συστηματικῆς βιβλιογραφίας. Χθὲς ἡ Παλαμικὴ βιβλιογραφία του καὶ ἡ μοναδικὴ τέτοια του γιὰ τὸν Ἀλέξ. Παπαδιαμάντη, σήμερον ἡ βιβλιογραφία του γιὰ τὸν Κ. Κρυστάλλη, αὔριον ἡ βιβλιογραφία του γιὰ τὸν Γιάννην Βλαχογιάννη. Κι' ὅλα αὐτὰ χωρὶς ν' ἄχει ὅλα ὅσα τοῦ χρειάζονται, γιὰ μίαν τέτοια δουλίαν. Πολλὰς φορές

κι' αὐτὴ ἡ Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη δὲν εἶναι σὲ θέση νᾶχει συγκεντρωμένες ὅλες τὶς ἐργασίες τῶν παλιότερων, γιὰ τοὺς παλιότερους. Ἡ ἀγάπη τοῦ ὅμως ὑπερρικᾶ τὶς δυσκολίες ποὺ συναντᾶ.

Μὲ τὸ βιβλίον γιὰ τὸ Κ. Κρυστάλλη, ὅπως σημειώνει κι' ὁ ἴδιος στὸ πρόλογό του, «προσπάθησε νὰ φέρει στὸ φῶς τὸ ἀνέκδοτο ἔργο τοῦ Κρυστάλλη, γιὰτὶ αὐτὸ ποὺ παρουσιάζεται ὡς τὶς σήμερα ἐκδόσεις του, δὲν ἀντιπροσωπεύει παρὰ μέρος τῆς παραγωγῆς του ποὺ μένει ἀκόμα παραπεταμένη στὰ διάφορα ἔντυπα τοῦ καιροῦ ποὺ πρωτοδημοσιεύθηκε, ἀνέκδοτη, ἀγνοημένη, ἀκοίταχτη».

Χαρακτηριστικὰ ἄρθρα γιὰ τὸν Κρυστάλλη, ἐκδόσεις τῶν ἔργων του σὲ βιβλία, ποιήματα, πεζογραφήματα, μελέτες, ἄρθρα, κ.τ.λ. σὲ περιοδικὰ κ' ἐφημερίδες, ἄρθρα του στὸ «Λεξικὸν Ἐγκυκλοπαιδικόν» Μπέκ καὶ Μπάρτ, Γράμματά του καὶ μεταφράσεις ἔργων του καὶ βιβλιογραφία τὸ περιεχόμενο τοῦ βιβλίου αὐτοῦ τοῦ κ. Γ. Κ. Κασιμπάλη. Κι' ὅλα αὐτὰ μεθοδικὰ καὶ μ' ἐπιμέλεια μᾶς δίνουν τὴ βεβαιότητα ὅτι ἡ λογοτεχνία μας στὸ πρόσωπο τοῦ κ. Γ. Κασιμπάλη βρῆκε τὸν ἐρευνητὴ ποὺ τῆς ἔλειπε. Κάθε ἔπαινος τοῦ πρέπει.

ΝΙΚΟΣ Π. ΠΑΝΟΣ

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

(Ἀγγέλου καὶ κρίνουμε ὅσα βιβλία μᾶς στέλλονται εἰς δι π λ ο ὦ ν).

L. Ferrero (μετ. Γ. Σφακιανάκη): «Τελευταῖα ποιήματα», Ἀθήναι 1937.

Γλ. Ἀλιθέρη: «Ὁ πύργος τῆς Βαβέλ», Λευκοσία 1937.

Γ. Κ. Κασιμπάλη: «Κώστας Κρυστάλλης», Ἀθήναι 1937.

Ι. Καμπελῆ: «Ὁ πολιτισμὸς τῶν Ἑβραίων», Θεσσαλονίκη 1937.

Μπρόννο Λαβανί: «Ἡ ἐξέλιξις τῶν μεθόδων εἰς τὴν κλασικὴν φιλολογίαν», Ἀλεξάνδρεια 1937.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Θεσσαλονίκη, 15 Σεπτεμβρίου 1937

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ: Συνδρομὸς μόνον ἐτήσιος (Ἰούλιος 1937—Σεπτέμβριος 1939) ἐσωτερικοῦ δραχ. 50 καὶ ἐξωτερικοῦ δραχ. 80. Αἱ ἐπιστολαὶ καὶ τὰ ἐμβάσματα στὴ διεύθυνση: ΝΙΚΟΣ Π. ΠΑΝΟΣ Μητροπολίτου Ἰωσήφ 10, Θεσσαλονίκη.

Στὸ περασμένο τεύχος ἔμεινε ἕνα οὐσιώδες λάθος: ἡ ὑπογραφή τοῦ πεζογραφήματος «Οἱ δύο μου φίλοι» πρέπει νὰ εἶναι Ἰ ἄ γ γ ε λ ο ς Λ ε ὦ κ ο ς ἀντὶ τοῦ Λεύκης Ἰ ἄ γ γ ε λ ο ς. Νὰ διορθωθεῖ. — Ὁμοίως στὴ σελίδα 55 τοῦ τεύχους αὐτοῦ, στὸ ἐπισημείωμα τοῦ κ. Ν. Τωμαδάκη, στίχος 26 τὸ «Στίς» νὰ γίνῃ «Σ τ ῆ». — κ. Ἰ λ. Π ο ρ τ., Βόλον. Πήραμε κ' εὐχαριστοῦμε. Τὸ «Ψαροπούλι» ὅμως δὲν μᾶς ἱκανοποιεῖ. Περιμένουμε κάτι καλύτερο, ποὺ ἔχουμε τὴ βεβαιότητα ὅτι μπορεῖτε νὰ μᾶς τὸ δώσετε. — κ. Σ. Μ η λ., Ἐνταῦθα. Κρατοῦμε τὸ «Αὐτὴν τὴν ὥρα» ποὺ θὰ δημοσιευθεῖ ἀργότερα — κ. Γ. Β α λ., Αἴγιον. Τὸ «Σπιτάκι ποὺ γεννήθηκα» καὶ τὸ διήγημα «Οἱ γιοὶ τοῦ Ζεβεδαίου» θὰ δημοσιευθοῦν ἀργότερα.

ΕΛΛΗΝΟΓΑΛΛΙΚΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ "ΑΘΑΝ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ," ΑΝΕΓΝΩΡΙΣΜΕΝΑ ΥΠΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Βασ. Ὀλγας 9 — Τηλ. 80-071

ΕΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Περιλαμβάνουν :

- 1) Ἐμπορικὴν Σχολὴν ἰσότιμον πρὸς τὰς Δημοσίας.
- 2) Κλασικὸν Γυμνάσιον πλήρες.
- 3) Δημοτικὸν Σχολεῖον πλήρες.
- 4) Οἰκοτροφεῖον ἀρρένων πληροῦν πάντας τοὺς ὄρους τῆς ὑγιεινῆς.

ΞΕΝΑΙ ΓΛΩΣΣΑΙ : Γαλλικὴ, Ἀγγλική.

Ἀριθμὸς εἰσακτέων μαθητῶν, συμφώνως τῷ τελευταίῳ Νόμῳ ἀπολύτως περιορισμένος.

Ἐγγραφαὶ ἀπὸ τῆς 10ης Σεπτεμβρίου

ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΚΘΕΣΙΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΜΕΛΟΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΔΙΕΘΝΩΝ ΕΜΠΟΡΟΠΑΝΗΓΥΡΩΝ

5-26 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1937

Διαφημίζει ἀποτελεσματικῶς τὰ Ἑλληνικὰ προϊόντα

Ἐξυπηρετεῖ τὴν καλὴν τοποθέτησίν των εἰς τὸ Ἐσωτερικὸν καὶ Ἐξωτερικὸν

Ἐμφανίζει τὴν ξένην βιομηχανίαν καὶ παραγωγὴν εἰς τὰς καλυτέρας ποιότητας καὶ τιμὰς

Θὰ βραβεύσῃ μὲ 700 χρηματικὰ ἔπαθλα καὶ 1500 τιμητικὰ μετάλλια τὸν μόνον τῶν Ἑλλήνων παραγωγῶν

ΕΠΙΣΗΜΟΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΑΙ
ΞΕΝΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΙΔΙΩΤΙΚΑΙ
ΣΥΜΜΕΤΟΧΑΙ 24 ΧΩΡΩΝ

ΕΠΙΣΚΕΦΘΗΤΕ ΤΗΝ

ΣΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΣ :

Κ. ΧΡΥΣΑΝΘΗ : Δημ. Λιμπέρτης, Δ. ΛΙΜΠΕΡΤΗ ποιήματα (μὲ μεταφορὰ στὴ Νεοελληνικὴ τοῦ ΑΡΓΗ ΚΟΡΑΚΑ), ΒΑΣ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ : Ἐφήβος.

ΝΕΩΤΕΡΙΣΜΟΙ

... τὸ Κατάστημα πὸν σὰς ἐξυπηρετεῖ ...

... τὸ Κατάστημα πὸν σὰς προσέχει ...

ΨΑΛΤΗ — ΔΡΙΜΟΥΡΑΣ — ΡΟΥΣΣΑΣ

ΕΡΜΟΥ 18 - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ